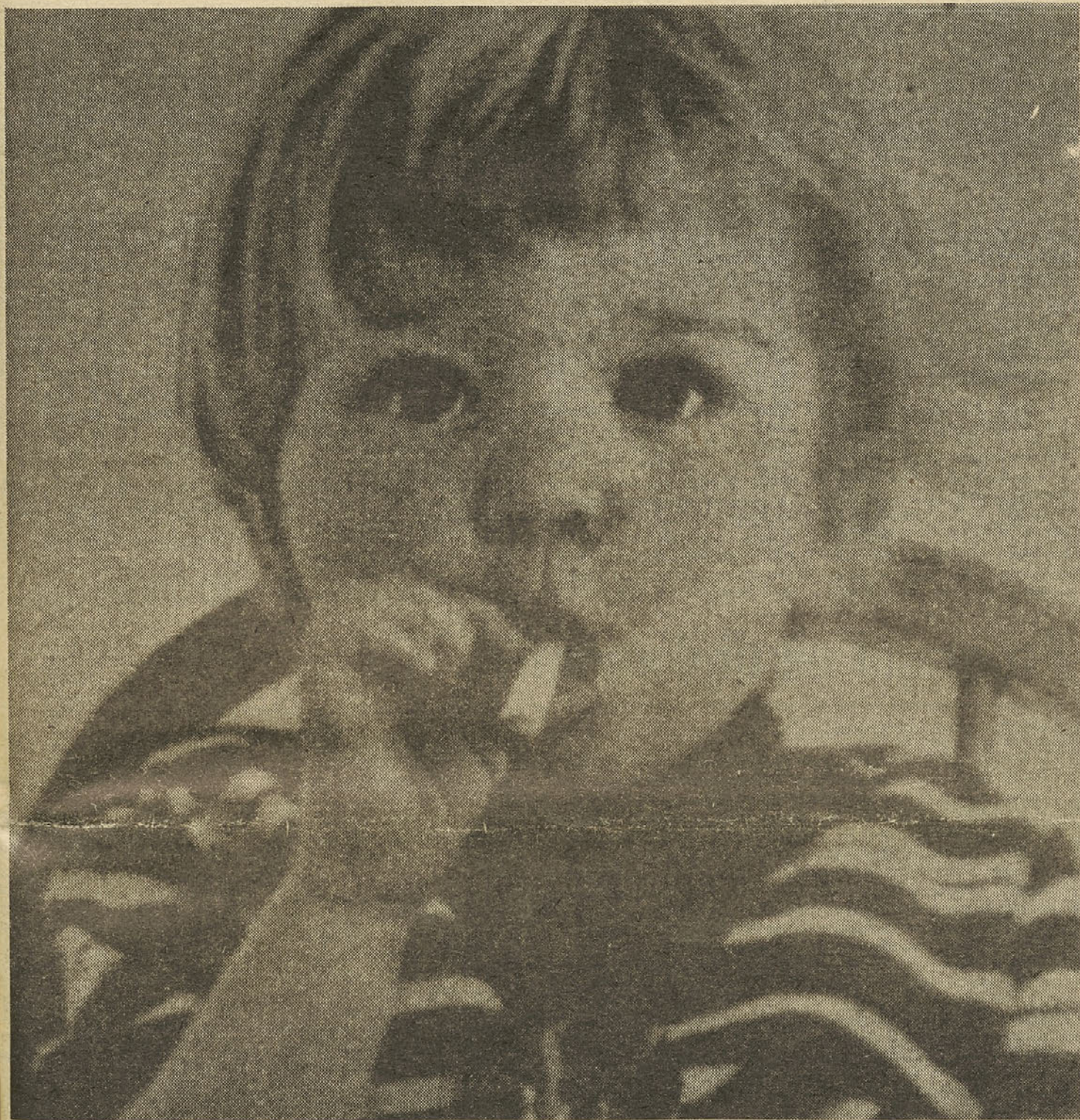

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih SR Slovenije

Ljubljana, 8. aprila 1977 — Številka 7

Kajenje se pogosto začne kot šala:

prvi dim — smeh odraslih;

drugi dim — spodbujanje otroških prijateljev;

tretji dim — zapeljiva igra sodobnih Indijancev;

četrti dim — občutek odraslosti.

Povsod se kadil. Kadilci se obnašajo suvereno, premočno.

Junaki v filmih, na televiziji in po pisarnah rešujejo vse težavnejše situacije s cigareto v ustih.

Kdo ne bi želel biti tak junak?

Tobačni dim postaja mnogim prispodoba resnično dejavnega, sodobnega človeka.

Kdo ne bi želel biti odločujoč, sodoben človek?

Cigaretni dim se množi in gosti. Že ukazuje človeku, kdaj in koliko bo pokadil. V odločujočih razpravah za napredek nas često vodi — tobačni dim.

Dim — prvi, drugi, četrti... poslednji. Kdaj?

Kajenje se pogosto začne kot šala — in konča kot tragedija.

In kaj pravi reklama? Ta sodi v trgovino, ki je svet zase.

Sicer pa — tudi z orožjem trgujemo. Sodobni ljudje — v oblakih dima...

JA-MA

Dr. Stanka Krajnc — Simoneti

Svetovni dan zdravja — 7. april

Letos se po vsem svetu sliši geslo Svetovne zdravstvene organizacije: Cepljenje — osnovno varstvo otrok.

KAJ JE SVETOVNA ZDRAVSTVENA ORGANIZACIJA (SZO)?

SZO je mednarodno združenje zdravstva. Vsaka od njenih članic prispeva v njen proračun in vsem so na voljo njene službe.

V uvodu statuta SZO je zapisano: »Zdravje je stanje popolnega telesnega, duševnega in socialnega blagostanja in ni samo v tem, da človek ni bolan ali šibak.«

Smoter SZO je »dvigniti vse narode na najvišjo možno zdravstveno raven«.

- Pomoč SZO ima številne oblike, med katerimi so:
- krepitev zdravstvenih služb v posameznih deželah
 - pomoč za izobrazbo številnejšega in bolj strokovnega zdravstvenega kadra
 - ukrepi v boju proti glavnim boleznim ali za njihovo popolno izkoreninjenje
 - varstvo matere in otroka
 - izboljšanje zdravstvenih razmer in preskrbe z vodo
 - izboljšanje duševnega zdravja.

ZAKAJ CEPLJENJE IN TEMELINO VARSTVO OTROK

Ker so otroci najbolj dovzetni za pomanjkanje vseh vrst in za škodljive vplive zunanjega okolja, jim je posvečena največja skrb. Odkritje povzročiteljev nalezljivih bolezni v prejšnjem stoletju ter odkritje in industrijska izdelava cepiv so odprli nove, učinkovite možnosti za varovanje otroških življenj.

Številne hude nalezljive bolezni, ki najbolj prizadenejo predvsem otroke, so danes premagljive! Zato je treba pregledati, koliko je v posameznih državah že uresničen smoter, da se pospešeno uredi vse potrebno, da bodo otroci res tudi deležni tega velikega napredka.

CEPLJENJA PRI NAS

Prenekatero bolezen smo pri nas premagali z obveznim cepljenjem, in sicer: davico, otroški tetanus, otroško paralizo, otroško tbc. Kljub cepljenju oslovski kašelj še vedno prizadene nekatere otroke v najnežnejši dobi. Zakaj?

Dojenčki še nimajo protiteles proti tej bolezni — deloma zato, ker jim ne »podedujejo« ali dobijo z materinim mlekom, deloma zato, ker njihov organizem počasi ustvarja protitelesa po cepljenju ali ker so prepozno ali nezadostno cepljeni. Dojenčke morajo varovati pred to boleznijo torej drugi. Kako? Predvsem tako, da bodo vsi popolno cepljeni! Tako ne bodo zboleli za oslovskim kašljem in ga ne bodo mogli prenašati na neodporne ali še nepopolno zaščitene dojenčke! Zato torej ne smemo imeti malomarnega odnosa do cepljenja proti oslovskemu kašlju. Sicer se nam bo dogajalo še vnaprej to, kar se dogaja danes: neodporni dojenčki pridejo v stik z bratcem ali sestro, ki kašljajo (v začetku bolezni še ne vemo, ali ni to morda oslovski kašelj), ali pa z drugimi dojenčki in malčki v posvetovalnicah, v vrtcih in drugod.

S cepljenjem moramo torej doseči solidno imunost pri vsej otroški populaciji, da bodo dojenčki varni.

Stika dojenčkov z drugimi otroki, med katerimi so morda bolniki, v današnjem času ni mogoče popolnoma preprečiti!

S cepljenji pa je povezanih še nekaj drugih problemov. Na kratko jih lahko opišemo tako. Zdravstvena služba mora vztrajno izboljševati metode in organizacijo cepljenja, starši pa morajo dosledno upoštevati navodila in predpise ter v prid lastnih in drugih otrok skrbeti, da bo cepljenje pravilno potekalo.

AKCIJA ZAVODA SR SLOVENIJE ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO

Kot vsako leto je zavod tudi letošnji svetovni dan zdravja uporabil za pripravo obsežne zdravstveno-vzgojne akcije. Pri tem je poleg vprašanj, ki so povezana s cepljenji, izdelal gradivo tudi za nekatere druga pereča vprašanja zdravja otrok, kot so: nezgode, zdravstveno varstvo matere in otroka ter zdravje v celodnevni šoli.

Strokovno gradivo, ki je izdelano kot osnova za to akcijo, naj rabi za zdravstveno vzgojo prebivalstva. Zdravstvena osveščenost prebivalstva je v današnjih razmerah, ko izgrajujemo samoupravni socialistični sistem, temeljnega pomena za smotno odločanje.

Kako zagotoviti strokovnjake združenemu delu

Pogovor z Zvonkom Petrovičem, predsednikom medrepubliške komisije za reformo vzgojnoizobraževalnega sistema

Marca sta minili dve leti, odkar je začela delati medrepubliška komisija za reformo vzgojnoizobraževalnega sistema. Ob tej priložnosti smo zaprosili Zvonka Petroviča, dosedanjega predsednika te komisije, naj pove bralcem prosvetnih časnikov naših republik in pokrajin, kaj je bilo doslej narejenega in kako bo potekala nadaljnja uresničitev socialistične samoupravne preobrazbe vzgoje in izobraževanja, ki je natančno opredeljena v resoluciji 10. kongresa ZKJ.

Povejte nam, prosim, na kratko, kaj je doslej naredila komisija?

— Medrepubliška komisija za reformo vzgojnoizobraževalnega sistema je že v začetku izdelala zelo zahteven program dejavnosti za dvestoletno obdobje. Ko sedaj, po dveh letih ocenjujemo narejeno, lahko rečemo, da je bila komisija zelo optimistična v svojih predvidevanjih. Pri našem delu smo posvetili največ pozornosti reformi srednjega usmerjenega izobraževanja. V skladu s smernicami ustave in resolucije desetega kongresa je komisija izdelala prve dokumente reforme srednjega izobraževanja: sklepe o skupnih vzgojnoizobraževalnih temeljih in predlog enotne klasifikacijske lestvice. V zadnjih dneh tega dvestoletnega obdobja je komisija dejavno reševala vprašanje tako imenovane druge faze usmerjenega izobraževanja. Druga vprašanja iz našega programa, kot so reforma osnovne šole, visokošolskega izobraževanja, izobraževanja odraslih, izobraževanja učiteljev itd., je komisija sicer obravnavala, ni pa sprejela dokončnih stališč in dokumentov, ki bi izražali enotno opredelitev od reforme teh oblik izobraževanja.

Komisija je razpravljala tudi o zelo perečih vprašanjih reforme, kot so: uresničitev skupnih vzgojnoizobraževalnih temeljev v posameznih republikah in pokrajinah, reforma gimnazije in — na zadnji seji — o poteh reforme druge faze srednjega izobraževanja. Kljub ugotovitvi, da so si temeljne rešitve po republikah in pokrajinah zelo podobne, nismo dobili enotnih stališč. Zato je bilo tudi postavljeno vprašanje, glede katerih podrobnosti in elementov reforme srednjega izobraževanja se moramo povsem zediniti. Vprašanje je zanimivo predvsem zato, ker je treba usmerjeno izobraževanje čim tesneje povezovati z združenim delom, gospodarstvo pa zahteva, da si pridobi strokovnjake poleg splošne izobrazbe še veliko posebnih znanj, ki po eni strani ta profil omejujejo, po drugi strani pa ga napravijo v tej zapleteni organizaciji kar najbolj uporabnega. Take okoliščine in posebnosti so nas privedle k sklepu, da je nujno izdelati dogovor republik in pokrajin o

temeljih enotnega sistema izobraževanja, vsaka republika in pokrajina pa bo v skladu s temi temelji pa tudi glede na potrebe združenega dela gradila svoj sistem. V odvisnosti od integracije združenega dela v Jugoslaviji bo tekla tudi proces integracije na področju izobraževanja in postopoma izravnava razlike. To pomeni, naj bi se naš zelo obsežni in ambiciozni načrt skril na nekaj družbenih dogovorov, in sicer na: dogovor o enotnem vzgojnoizobraževalnem sistemu, dogovor o enotni kvalifikacijski lestvici in dogovor o skupnih vzgojnoizobraževalnih temeljih. Z enotnimi idejnopoličnimi temelji reforme, ki jih vsebuje tudi resolucija desetega kongresa, bi bile določene bistvene smernice reforme srednjega usmerjenega izobraževanja.

Mar to pomeni, da je komisija že opravila svoje delo pri reformi vzgoje in izobraževanja v naši državi? Če je tako — kako naprej?

— Če ocenjujemo, kaj je naredila komisija, lahko rečemo, da je prav gotovo opravila svoje delo. Zdi se mi, da smo pripravili vse za izdelavo prvih osnutkov navedenih dogovorov. Komisija kot posebno delovno telo pa ne more sklepati dogovorov. Njena naloga je bila pripraviti temeljne elemente, ki pa jih mora verificirati in dokončno sprejeti združeno delo. Zato je sedaj naša glavna vprašanja — kako prenesti rezultate dela združenemu delu. Na zadnjem sestanku smo sklenili, da je treba z delovnimi dosežki komisije seznaniti vse družbenopolitične organe in organizacije republik in pokrajin ter zveze in jim predlagati, naj bi čimprej določili poti in načine za sprejemanje naštetih dokumentov.

Da bi lahko do konca opravili svojo nalogo, moramo obravnavati še nekoliko vprašanj, povezanih z reformo druge faze usmerjenega izobraževanja. Dogovorili smo se, da bomo do konca letošnjega junija obravnavali te teme: Programsko povezanost osnovnega izobraževanja s skupnimi vzgojnoizobraževalnimi temelji (gradivo bodo pripravili tovariši iz SR Makedonije). Odnos med teoretičnim in proizvodnim delom v kompleksu usmerjenega izobraževanja in

enotna kvalifikacijska lestvica (gradivo: SR Hrvaška). O načinu sprejemanja ter vsebinah predmetnikov in učnih načrtov usmerjenega izobraževanja (gradivo: Bosna in Hercegovina), Organizacija vzgojnoizobraževalnega procesa usmerjenega izobraževanja (gradivo: SR Srbija), Vertikalna in horizontalna povezanost oblik in prehodnost v usmerjenem izobraževanju, tj. povezava med srednjim, višjim in visokošolskim izobraževanjem (gradivo SAP Vojvodina), Izobraževanje ob delu in iz dela, še posebno glede na izobraževanje odraslih (SR Slovenija).

S tem bi poenotili najpomembnejše zadeve organizaciji in uresničevanju druge faze usmerjenega izobraževanja.

Ali označujejo te teme, ki jih omenjate, tudi razlike v obravnavi druge faze usmerjenega izobraževanja?

Nekoliko. Člani komisije imajo o pomenu teh razlik različna mnenja. Nekateri pravijo, da so temeljni parametri sistema vendarle uglaseni in da v rešitvah ni velikih razlik — takih zaradi katerih bi morali biti zaskrbljeni — drugi pa menijo, da so razlike tolikšne, da jih ni mogoče premostiti in izravnati. Razlike, ki so

se pokazale doslej pri praktičnem reševanju reforme usmerjenega izobraževanja, se meni niso zdele nepremostljive. Menim, da jih je z dobro voljo vendarle mogoče odpraviti.

Temeljno vodilo reforme je torej, da je treba najti pot k združenemu delu in zanj zagotoviti ustrezne strokovnjake.

— Pomembno je odgovoriti na osrednje vprašanje — ali reforma zagotavlja »proizvodnjo« strokovnjakov, ki ustrezajo potrebam združenega dela. Razumljivo je, da pri tem ne mislimo na neposredne, trenutne potrebe združenega dela, temveč na dolgoročne potrebe — torej na delavce, ki bodo uporabljali najmodernejšo tehnologijo. Zato je nujno poleg proizvodnih organizacij združenega dela zagotoviti tudi sodelovanje znanstveno-raziskovalnih organizacij pri načrtovanju druge faze usmerjenega izobraževanja. Razumljivo je, da je to delo zahtevno. — Pri tem nas ovirajo naše izkušnje, dosedanja sistem organizacije, dvom, da bi vsaka bolj prožna oblika izobraževanja privedla do improvizacije, dirke za diplomanti itn. Vse to se lahko dogaja, če ni zadoščeno nekaterim temeljnim pogojem. Eden od teh je uravnavanje kadrovskih potreb. To je odgovorno in

zapleteno delo, ki se ga zelo počasi lotevamo. In če že kaj počnemo, potem vzamemo za temelj trenutni položaj izobraževalnega sistema in obstoječo kvalifikacijsko lestvico, ne izhajamo pa od resničnih izobraževalnih potreb, ki bi upoštevale dolgoročni razvoj. Brez pregleda, koliko kadrov potrebujemo, tudi ni pravega usmerjenega izobraževanja, pa tudi sedanjí problemi in krize izobraževanja ne morejo biti pojasnjeni. Če ne bomo uskladili vzgojnoizobraževalnega sistema s potrebami in interesi združenega dela, bomo naleteli še na več problemov, kot so: neuporabnost kadrov za proizvodnjo in družbene dejavnosti, avtarktičnost šolskega sistema, eksploziven razvoj šolske mreže itn.

Ob izobraževanju odraslih, ki so zaposleni, se nenehno poraja vprašanje, kako zagotoviti nenehen proces menjave dela in izobraževanja?

— Od zaposlenih se zahteva, naj se nenehno izobražujejo, pokazalo pa se je, da so te zahteve le malokdaj odsev potreb združenega dela. Vse to povzroča, da je izobraževanje zaposlenih prepuščeno privatnim pobudam, neposrednemu interesu posameznikov. Obe plati problema je treba uskladiti. Smotnost mreže in oblik mora izhajati iz potreb združenega dela.

Če pojmuemo izobraževanje kot permanenten proces, moramo ustvariti možnosti za zamenjavo delovnega mesta, sprejemanje novih generacij v gospodarstvo — ne samo zato, da bi se dokončno zaposlile, temveč da bi hkrati zamenjale generacijo, ki je dala največ svojih moči tudi za svoje nadaljnje napredo-

vanje, s tem pa tudi za napredovanje proizvodnih sil; zato mora nujno obnoviti in dopolniti svoje izobraževanje. Ta proces menjave dela in izobraževanja je za sedaj samo ideja. Brez natančnega pregleda nad kadri, brez načrta za uresničevanje izobraževanja pa te zamisli ne bo mogoče uresničiti. V nasprotnem primeru bo imelo izobraževanje še nadalje le navidezne oblike življenja — zaprti bo vase in ne bo ustrezalo družbenim potrebam. Ali je usmerjeno izobraževanje mogoče uresničiti? Seveda, če bo to izobraževanje stvarno in če bo postalo sestavni del združenega dela, v katerem bo imelo svojo posebno nalogo, in kjer se s samoupravnim reševanjem potreb po izobraževanju usklajujejo različni interesi, hkrati pa se tudi uresničujejo potrebe združenega dela. Šola mora biti sestavni del tistega združenega dela, za katerega izobražuje kadre. Tedaj bo mogoče njeno delo tudi samoupravno verificirati in uresničiti dohodkovne odnose ali povedano drugače — nove družbeno-ekonomске odnose. Tako bo reforma v resnici zaživila.

Pogovor je vodil: NIKOLA NIKIĆ

Programi ali diplomanti?

Med vprašanji, ki jih je treba rešiti, da bi lahko začeli uresničevati načela svobodne menjave dela na področju vzgoje in izobraževanja, je tudi opredelitev funkcionalnih enot storitev, ki so lahko podlaga za vrednotenje vzgojnoizobraževalnih programov in dogovarjanje o cenah. Očitno je, da dosedanja načini vrednotenja (pedagoške ure in podobne miniaturne in izolirane enote vzgojnoizobraževalnih storitev) ne omogočajo dovolj celostnega pregleda nad vzgojnoizobraževalnim delom, posebno nad rezultati dela, ki so seveda nujno celota. Da bi lahko bolj kot doslej upoštevali dosežke in kakovost dela kot podlago za dogovore o svobodni menjavi dela, je treba izoblikovati in se dogovoriti za ustrezne funkcionalne enote storitev za vsako področje vzgojnoizobraževalnega dela.

Bolj ali manj na dlani je, da predstavlja tako enoto storitve zaokrožen vzgojnoizobraževalni program. To je še posebno očitno na področju usmerjenega izobraževanja, kjer za vsako vrsto poklicnega izobraževanja ali za vsak poklic obstajajo zaokroženi izobraževalni programi. Rezultat teh programov so za življenje, poklicno delo in samoupravljanje usposobljeni delavci. V tako celostno pojmovani družbeni kvaliteti se izražajo tudi rezultati vzgojnoizobraževalnega dela, njegova zahtevnost, kakovost izvedbe in potreben obseg.

Predlogi, ki jih je glede na to izoblikovala delovna skupina za visoko šolstvo pri Izobraževalni skupnosti Slovenije in so jih organi te skupnosti predložili za razpravo v obliki standardov in normativov za vrednotenje vzgojnoizobraževalnega dela ter oblikovanje cen storitev na tem področju, temeljijo na izhodišču, da je osnovna enota storitve vzgojnoizobraževalni program za določen poklic ali vrsto študija. Konkretna cena posameznih programov naj bi se po tem predlogu oblikovale na podlagi normativov, ki naj izražajo družbeno priznani obseg, zahtevnost dela in materialne stroške, nujne za uresničevanje določenega programa. Glede na to naj visoke šole svobodno oblikujejo in razporejajo tako doseženi dohodek in dohodek, dosežen z drugimi oblikami menjave dela ali prodaje proizvodov in storitev zunaj svobodne menjave dela v okviru samoupravne interesne skupnosti.

Razumljivo je, da so tako dalekosežne spremembe izzvale veliko zanimanje med delavci visokih šol. Na posvetu, ki sta ga organizirala 31. marca 1977 Republiški komite za vzgojo in izobraževanje in Izobraževalna skupnost Slovenije s predstojniki

ževalnih zmogljivosti.

Gre torej za dva načina, ki pa sta v bistvu identična, seveda pod pogojem, da proces dogovarjanja v skladu z načeli svobodne menjave dela povsem izpeljemo — z vsemi nujnimi elementi.

Med take elemente, ki jih bo v nadaljnjem dogovarjanju spoznavanja o enotah in cenah storitev treba upoštevati, sodi zlasti dogovor o zmogljivosti posameznih izvajalnih programov. Znano je, da stroški visokošolskega izobraževanja niso sorazmerni s številom študentov, saj poteka del študijskega procesa v skupinah, ki imajo določene optimalne velikosti, odvisne od narave študijske snovi. Individualno delo s posameznim študentom je pomembna, še zdaleč pa ne prevladujoča oblika vzgojnoizobraževalnega dela. »Ceno programa« je mogoče preprosto in brez popravkov prevesti v »ceno diplomanta«, kjer so zmogljivosti optimalno izkoriščene. V praksi pa je velikokrat precej drugače, saj vemo, da so v sedanjem visokem šolstvu programi, ki so glede na objektivne zmogljivosti bistveno premalo izrabljeni, ali pa programi, ki presegajo materialne zmogljivosti (usposablja se precej več študentov, kot je optimalna zmogljivost, pogosto tudi v škodo kakovosti študija).

Zadrega ob dilemi »po programu« ali »po diplomantu« je mogoče pojmovati predvsem kot izraz dosedanjega stanja, zato ker na večino visokih šol vpis ni bil usmerjen, se je uveljavilo dvakratno neskladje: neskladje med vpisom študentov in družbenimi potrebami po diplomantih in neskladje med vpisom in objektivno zmogljivostjo visokošolskih programov in materialnih zmogljivosti. To velja v dobri meri tudi za del usmerjenega izobraževanja, ki se izvaja na področju srednjega šolstva.

Prehodnosti sedanjih predlaganih oblik financiranja usmerjenega izobraževanja torej ne kaže pojmovati samo kot vprašanje dogajevanja standardov, normativov in drugih meril v vrednotenju programov. Pri tem gre namreč še za precej več. Rezultati tega procesa bodo morali biti tudi dogovori o načrtovanju razvoju visokošolskih zmogljivosti in njihovo usklaje-

vanje s potrebami združenega dela, hkrati z izpeljanim usmerjanjem vpisa. Sestavni del tega razvojnih dogovorov bodo morale biti tudi odločitve o smotnosti ali nesmotnosti vzdrževanja tistih visokošolskih programov in zmogljivosti, ki niso dovolj izrabljene zato, ker družbene potrebe niso tako velike, ali kjer se določene zmogljivosti zaradi posebnih potreb posameznih organizacij združenega dela podvajajo ali izvajajo zunaj sedeža visoke šole (dislocirani oddelki itd.). V prvem primeru bo torej potreben zlasti dogovor o skupnem interesu za razvoj določenih zmogljivosti nekaterih programov in strok ali njihovo združevanje, v drugem primeru pa bo nujno vztrajati pri stališču, da tisti, ki uveljavljajo tak poseben interes, prevzema ne samo celotne stroške, povezane z razvojem in delovanjem nove zmogljivosti, ampak tudi nadomestilo združenemu delu povečane stroške, ki bi nastajali zaradi nezbranih zmogljivosti. Le tako bo mogoče smotno usmerjati razvoj visokega šolstva v slovenskem prostoru in ekonomično uporabljati omejena družbeni sredstva. Seveda pa bo tudi tak dogovor treba graditi celostno in pri tem upoštevati mnoge vrstne neposredne in posredne učinke, ki jih ima delovanje visokošolskega izobraževanja v določenem področju združenega dela, regije ali organizacij združenega dela. V nasprotnem primeru bi se lahko tako ravnanje sprejelo v nesmotno in družbeno škodljivo navidezno ekonomiziranje. Menimo, da bomo zlasti v zvezi z razvojem izobraževanja ob delu nujno razvijali ne le didaktično prilagojene oblike študija, pač pa tudi zelo prožne in prilagojene organizacijske oblike. Vedno pa bo vzpostavljanje svobodne menjave dela v interesnih skupnostih in v neposredni svobodni menjavi treba izhajati iz celostnih, dogovorjenih na podlagi družbeno priznanih delovnih in strokovnih normativov konkretnih vzgojnoizobraževalnih programov in doseženih rezultatov — vrednotenih po količini in kakovosti.

Prvi korak v tej smeri je novimi izhodišči napravljen. Ne več — in ne manj.

LEOPOLD KEJŽAR

Redni razpis prostih delovnih mest

Letošnji redni razpis prostih delovnih mest bo izšel v Prosvetnem delavcu dne 22. aprila.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 70 din za posameznike, za šole in druge ustanove 120 din. Št. tek. računa 50101-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. YU ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Posebno šolstvo na razpotju?

V populaciji otrok in mladine, ki je vključena v vzgojnoizobraževalni proces, je približno 2,5% takih, ki imajo tolikšne motnje v telesnem in duševnem razvoju, da v običajnih vzgojnoizobraževalnih razmerah ne bi napredovali ali pa bi se njihov osebnostni razvoj upočasnil, stagniral, ali celo nazadoval.

To je tako imenovani edukativni vidik, zaradi katerega ima SR Slovenija 2,5% otrok v posebnih šolah in zavodih, kjer so jim zagotovljene ustrežnejše možnosti za vzgojo in izobraževanje.

Ti otroci so laže, srednje in teže duševno prizadeti, slušno in govorno prizadeti, slepi in slabovidni, telesno invalidni in dolgotrajno bolni ter otroci z vedenjskimi in osebnostnimi motnjami. Vseh je nekaj več kot 8.000.

Temu delu celotnega vzgojnoizobraževalnega sistema, ki ga sestavljajo tri vzgojnoizobraževalne stopnje, in sicer predšolska, šolska in poklicna ali srednja stopnja, rečemo po domače posebno šolstvo.

Posebno šolstvo se je od osvoboditve do danes podeseterilo. To je logična posledica humanistične usmerjenosti naše družbe in ekonomske vitalnosti, brez katere tudi humanizem ne bi nič dosegel. Na tako nagel razvoj pa sta bržkone vplivala najmanj še dva dejavnika, in sicer življenjska vitalnost prosvetnih delavcev, ki so se posvetili temu posebnemu vzgojnoizobraževalnemu procesu, in rezultati posebnega šolstva, ki so številnim staršem vrnila mir, otrokom pa omogočili srečno mladost in doživljanje lastne uspešnosti.

Toda nenadoma je posebno šolstvo znova v zadregi. Človeštvo, tisto napredno, ki se osvobaja vseh mogočih in nemogočih ostankov daljne ali bližnje preteklosti, je začelo razmišljati o tem, da so tudi otroci z motnjami v telesnem in duševnem razvoju del človeške populacije. Iz iskrenih razmišljanj posameznih poštenjakov so nastali tako imenovani trendi, iz trendov nastaja politika, v politiki se morajo ljudje opredeljevati, v opredeljevanju pa se vedno pojavljajo tudi skrajnosti.

Posebno šolstvo se lahko zaveda in se tudi mora zavedati, da bi bila najidealnejša oblika vzgajanja in izobraževanja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju skupaj z njihovimi polnočutnimi vrstniki. Tako je sprva tudi bilo. Potem pa je posebno šolstvo »odšlo na specializacijo«, da bi razvilo samo sebe, svoje in za motene otroke ustrežnejše metode, teorijo, znanost in prakso.

Zdaj je razmeroma razvito in, kar zadeva njega, pripravljeno na integracijo z občin.

NAJBOLJ VIDNI PROBLEMI

Slovensko posebno šolstvo predstavlja mogočen potencial okrog 1.500 najrazličnejših strokovnjakov in okrog 80 samostojnih ustanov, je po svoji razvisti pred drugimi republikami in pokrajinami dosegla raven razviti dežel. Kljub vsemu temu pa ga pesti veliko problemov, ki se jim mora nenehno posvečati.

Približno četrtina tako imenovanih laže duševno prizadetih

zobrazovalna sredstva, brez katerih si ni mogoče zamisliti sodobnega vzgojnoizobraževalnega procesa. Medtem ko je metodika vzgoje in poučevanja slepih in slabovidnih intelektualno poprečno sposobnih otrok že na visoki ravni, si metodika poučevanja duševno prizadetih slepih in slabovidnih otrok še utira poti k trajnejšim uspehom.

Posebnost za usposabljanje slepih in slabovidnih, ki za slovensko družbo ni problem, je pa zahtevna delovna naloga učiteljev in vzgojiteljev slepih in slabovidnih, je tako imenovana mobilna služba. To pomeni, da okrog 100 slabovidnih otrok, ki so vključeni v osnovne šole, prejema kontinuirano pomoč in nasvete, da bi lahko uspešno konkurirali s šolskimi uspehi svojim polnočutnim vrstnikom.

Pri telesno invalidnih in dolgotrajno bolnih otrocih se poleg obolenosti ali bolezni, ki jim je treba prilagoditi vzgojnoizobraževalni proces, pojavljajo spremembe in v zvezi s tem tudi problemi zaradi razvoja medicinske. Število ortopedskih obolenj se zelo zmanjšuje, povečuje pa se število mišičnih. Revmatična in srčna obolenja izpodirjajo zopet druga obolenja, na primer, obolenja ledvic, živčna obolenja itd. Ti pojavi zahtevajo nenehne metodične in druge revizije ali prilagajanje vzgojnoizobraževalnega procesa telesno invalidnih in dolgotrajno bolnih otrok. Poseben problem, za katerega ni trdnjeh strokovnih dognanj in ki terja čisto intuitivno človeški način obravnave, je reševanje nemotiviranosti hospitaliziranega otroka, bodisi zaradi bolezni ali pa zaradi tega, ker otrok ne čuti trdnjeh življenjske perspektive.

Približno desetina vseh otrok, ki so vključeni v posebno šolstvo, je tako imenovanih vedenjsko in osebnostno motenih. Morda nekoliko poetično rečeno — to je velik davek za vzgojno nepoučenost slovenskih staršev, včasih pa tudi davek za nepoučenost, nestrpnost ali nepriljubljenost slovenskega učitelja. Ti otroci, zares jih je okrog 800, so po večini intelektualno poprečno sposobni, telesno zdravi, tako da zmorejo prav vse otroške vragolije, imajo pa eno samo motnjo, namreč, niso disciplinirani, niso vodljivi in to zaradi zelo različnih vzrokov.

Vedenjske in osebnostne motnje so razvojnega značaja, niso posledica telesnega ali duševnega defekta, čeprav se

včasih lahko zgodi tudi to. Zato vedenjskih in osebnostnih motenj ne opredeljujemo s podrobnejšimi merili, kot je to značilno za druge skupine motenj. Preprosto rečemo, da se otrok ne more uspešno vzgajati in izobraževati v običajnem okolju, saj je nevarno, da bi v osebnostnem razvoju stagniral; zato ga je mogoče uspešno voditi le v posebnih razmerah. Čisto nazadnje še radi dodamo, da je to potrebno tudi zato, da bo imel učitelj v razredu bolj mirne trenutke, da bo soseska manj vznemirjena in družba bolj varna.

To je vse lepo in prav, toda otrok je še vedno naš, ki vse to ve in čuti. Prav to pa je tisto, zaradi česar učitelji in vzgojitelji teh otrok tako težko uspejo.

VREDNO JE POHITETI

Če se lahko strinjamo s tem, da bi bila najidealnejša oblika usposabljanja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju skupaj z njihovimi polnočutnimi ali telesno zdravimi vrstniki, ni razloga, da ne bi nenehno stremeli k temu, seveda, do stopnje oziroma na način, ki je mogoč ali stvaren. Toda integracija je proces, ki se ni začel včeraj, temveč poteka že od začetkov posebnega šolstva, saj je v vsakem primeru edini in najvišji smoter vzgoje in izobraževanja otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju v tem, da bi jih čimbolj uspešno vključili v »nemoteno« družbo. Rekli smo torej proces, ki poteka pod vplivom dinamičnih dejavnikov, jutrišnjih, ki jih danes še sploh ne poznamo, in današnjih, ki jutri morda ne bodo več aktualni.

Ne samo kulturni, tudi ekonomski nesmisel bi bil, če bi mislili, da bomo že jutri vse v telesnem in duševnem razvoju motene otroke uspešno vzgajali in izobraževali skupaj z njihovimi zdravimi vrstniki.

Slovensko posebno šolstvo je na to sicer pripravljeno, treba pa bo začeti pripravljati tudi splošno šolstvo, družbo itd.

In splačalo bi se pohiteti, saj ne gre le za otroke, gre tudi za bogate izkušnje učiteljev in vzgojiteljev posebnega šolstva, ki bi lahko koristile še komu. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da je nastajala pedagoška klasika največkrat tam, kjer ni bilo miru in preveč priložnosti za počitek.

IVAN ŠKOFLEK

V Opatiji: jugoslovansko posvetovanje o »mejnih primerih« v osnovni šoli

Za hitrejšo integracijo

Problematika tako imenovanih »mejnih primerov« je izredno zapletena, saj ni razčiščena še niti teoretično niti praktično, pa tudi natančnih znanstvenih opredelitev za to kategorijo otrok, motenih v razvoju, še nimamo. Zato so danes ti otroci v redni osnovni šoli precejšen problem. Toda šola se jim včasih želi »odreči«, hkrati pa je v praksi slišati očitke, če take učence izločimo iz populacije tistih, ki obiskujejo redno šolo in jih usmerimo v posebne šole. Vprašanje »mejnih primerov« je postalo torej predmet aktualnih razprav defektologov o nadaljnjem razvoju naše specialne pedagogike pa tudi pedagogike sploh. Opatijsko posvetovanje o »mejnih primerih« v osnovni šoli je minilo sicer brez neposrednih načelnih polemik, toda če ocenjujemo usmerjenost večine poročevalcev in razpravljalcev in tudi sklepe tega posvetovanja, lahko rečemo, da je vključitev mejnih primerov med redne učence osnovne šole najboljša rešitev (tako je tudi že določeno z zakoni). Postopno bo torej treba reševati precej vprašanj, povezanih z identifikacijo, individualizacijo pouka, izobraževanjem kadrov v rednih šolah za delo s takimi otroki in. Pri tem bi morali veliko prispevati poleg defektologov tudi pedagoški in drugi strokovnjaki za redno šolstvo.

Na posvetovanju v Opatiji so sodelovali predstavniki vseh naših republik in pokrajin, večini specialni pedagogi, pa tudi strokovnjaki iz rednih šol, zastopniki samoupravnih interesnih skupnosti, zdravniki, psihologi, predstavniki zainteresiranih republiških sekretariatov, fakultet, inštitutov in zavodov. Dvodnevno posvetovanje (14. in 15. februarja) sta organizirali Zveza društev defektologov Jugoslavije in Zveza društev defektologov Hrvaške (sekcija strokovnjakov za delo z duševno zaostalimi osebami).

Uvodno predavanje o problemih integracije mejnih primerov v redno osnovno šolo je imel hrvaški defektolog Miroslav Vicić, o pojmu mejnih primerov sta govorila Vojislav Kovačević in Dubravka Levandovski iz Zagreba, o posebnosti mejnih primerov pa je predavala Sonja Balint iz Subotice. Razvoj k fleksibilnim oblikam individualizacije je obravnavala Danica Golli iz Ljubljane, Milan Simić pa je predstavil integrativne oblike pouka na osnovni šoli dr. Jože Potrč v Ljubljani. Branko Bajić iz Beograda je obravnaval otroke, ki imajo probleme v učenju in vedenju. Angelca Žerovnik (Ljubljana) je prikazala integrativne elemente programa pomoči učencem s specifičnimi učnimi težavami, Mira Korošec in Ivana Radić (Zagreb) pa sta govorili o izkušnjah pri spremljanju učencev v razvojnih oddelkih nekaterih zagrebških šol. Svoje prispevke so podali tudi predstavniki nekaterih specializiranih ustanov. Tako je predstavnik Zavoda za mentalno zdravje otrok in mladostnikov iz Skopja prebral poročilo o njihovih izkušnjah pri delu z mejnimi primeri. Zavod Ivanke Uranjekove se je predstavil s temo Integrirane oblike pomoči otrokom z razvojnimi in učnimi težavami, Fakulteta za defektologijo Zagreb s prispevkom Stališča staršev do laže umsko manj razvitih učencev in mejnih primerov, ki obiskujejo posebno osnovno šolo. Predstavnik skupnosti Zavodov za usposabljanje iz Ljubljane je obravnaval temo Vprašanje izobraževanja in usposabljanja mejnih primerov v osnovni šoli, Zavod za zaščito mentalnega zdravja iz Zagreba probleme učencev s podpoprečnimi mentalnimi sposobnostmi z vidika dela prvostopenjske strokovne komisije za razvrščanje, Specialni center iz Karlovca pa je predstavil pedagoške probleme pri delu z mejnimi primeri v redni osnovni šoli.

Vedno bliže je dan, ko se bodo uveljavili tudi temelji za obravnavo defektoloških primerov na sploh, je dejal V. Brkić iz Sarajeva, toda že sedaj lahko rečemo, da spadajo »mejni primeri« v redno šolo. Razumljivo je, da so defektologi pri tem pomembni nosilci dela, pri delu s temi otroki pa se je treba ogibati vseh oblik izločanja. Posvetovanje je tudi pokazalo, da so opušteni ozki defektološki okvirji pri načinu obravnavanja te problematike. F. Tonković iz Zagreba meni, da je največja vrednost posvetovanja v tem, da je spodbudilo misel o vključevanju otrok s psihosomatskimi poškodbami v redno populacijo učencev. Ta misel pa je že daljša pričujoča med učitelji. Slišali smo seveda še drugačna stališča, pa tudi pridržke, ki pa so v glavnem posledica sedanje nemoči osnovne šole, da bi rešila ta problem. In če ga že ne more rešiti sedaj, ga bo prav gotovo lahko v prihodnosti. Vse to je treba poudariti, ker so (posebno na Hrvaškem) defektologi nasprotovali integraciji, opatijsko posvetovanje pa je tako mišljenje v glavnem ovrglo.

Udeleženci posvetovanja so spregledali tudi sklepe, v katerih so poudarili, da zahteva reforma vzgoje in izobraževanja, ki pravkar poteka, tudi večje sodelovanje osnovnih šol in drugih dejavnikov za čimbolj ustrezno obravnavo učencev, ki imajo težave pri učenju. Od samoupravnih interesnih skupnosti pričakujejo, da bodo zagotovile dovolj denarja za izobraževanje potrebnih kadrov in za opremo šol v te namene. Tudi strokovna združenja defektologov, zdravnikov, pedagogov, psihologov in drugih strokovnjakov, zainteresiranih za to problematiko, bi morala posvetiti posebno pozornost proučevanju učencev — »mejnih primerov« in njihovega vključevanja v redno osnovno šolo.

V razpravi pa tudi v referatih je bilo slišati precej različnih mnenj o tem, kam spadajo »mejni primeri« v vzgojnoizobraževalni sistem. Tako je A. Sekulić iz Zagreba menil, da sedanja redna šola ni sposobna pomagati tem otrokom, saj sta njen predmetnik in učni načrt taka, da učenca preveč obremenjuje, pa tudi učitelji za tako delo niso usposobljeni. Težava je tudi v tem, ker je dolžina učne ure »unifirmirana«, tako da ne omogoča individualizacije pouka; pri tem ne moreta veliko pomagati niti dopolnilni pouk niti podaljšano bivanje. A. Sekulić meni, da pri delu s temi otroki

nič ne more nadomestiti defektologovega entuziazma.

Dr. Tihomir Todorčić iz Novog Sada je opozoril, da odrasli vedno bolj pozabljajo, da so otroci bitja, ki se šele razvijajo, zato jih začno uniformirati že v predšolskih ustanovah; tako se izgublja otrokova individualnost in rast celotne osebnosti. Šolska torba je še vedno pretežka, skrajšati pa bo treba tudi preveliko število tedenskih učnih ur in dati otrokom več svobode.

Pozorno moramo spremljati razvoj vsakega otroka — od rojstva do osnovne šole — meni Zvonko Juras iz Zagreba, še posebno tistih, pri katerih bi lahko nastale motnje v razvoju. Čimveč takih otrok je treba čimprej vključiti v vzgojnoizobraževalni proces; pri tem lahko veliko pomagajo inštituti in posvetovalnice za matere in otroke. Matere takih otrok naj ne bi bile zaposlene, tako da bi lahko ti otroci živeli v družini in pod nenehnim nadzorom. Strokovnjaki, ki bi sodelovali pri tem delu, bi morali biti interdisciplinarno izobraženi, ne pa samo pedagogi ali defektologi.

Vedno bliže je dan, ko se bodo uveljavili tudi temelji za obravnavo defektoloških primerov na sploh, je dejal V. Brkić iz Sarajeva, toda že sedaj lahko rečemo, da spadajo »mejni primeri« v redno šolo. Razumljivo je, da so defektologi pri tem pomembni nosilci dela, pri delu s temi otroki pa se je treba ogibati vseh oblik izločanja. Posvetovanje je tudi pokazalo, da so opušteni ozki defektološki okvirji pri načinu obravnavanja te problematike. F. Tonković iz Zagreba meni, da je največja vrednost posvetovanja v tem, da je spodbudilo misel o vključevanju otrok s psihosomatskimi poškodbami v redno populacijo učencev. Ta misel pa je že daljša pričujoča med učitelji. Slišali smo seveda še drugačna stališča, pa tudi pridržke, ki pa so v glavnem posledica sedanje nemoči osnovne šole, da bi rešila ta problem. In če ga že ne more rešiti sedaj, ga bo prav gotovo lahko v prihodnosti. Vse to je treba poudariti, ker so (posebno na Hrvaškem) defektologi nasprotovali integraciji, opatijsko posvetovanje pa je tako mišljenje v glavnem ovrglo.

Udeleženci posvetovanja so spregledali tudi sklepe, v katerih so poudarili, da zahteva reforma vzgoje in izobraževanja, ki pravkar poteka, tudi večje sodelovanje osnovnih šol in drugih dejavnikov za čimbolj ustrezno obravnavo učencev, ki imajo težave pri učenju. Od samoupravnih interesnih skupnosti pričakujejo, da bodo zagotovile dovolj denarja za izobraževanje potrebnih kadrov in za opremo šol v te namene. Tudi strokovna združenja defektologov, zdravnikov, pedagogov, psihologov in drugih strokovnjakov, zainteresiranih za to problematiko, bi morala posvetiti posebno pozornost proučevanju učencev — »mejnih primerov« in njihovega vključevanja v redno osnovno šolo.

ANTE BEŽEN

Seminar učiteljev slušno in govorno prizadetih otrok

Zanimivosti in napotki za prakso

V bližnji preteklosti sta bila v Sloveniji kar dve pomembnejši posvetovanji, ki sta obravnavali problematiko vzgoje in izobraževanja gluhih otrok. Tako je bil letošnjega februarja v Ljubljani (v Centru za rehabilitacijo sluha in govora) dvodnevni seminar za vse učitelje gluhih v Sloveniji, v začetku marca pa je potekalo v Portorožu zvezno posvetovanje o hitrejšem in uspešnejšem šolanju gluhih.

Spregovorimo tokrat o seminarju za učitelje gluhih, ki ga je organiziral Zavod SRS za šolstvo. Glavni namen seminarja je bil poleg kakovostnih referatov, ki so obravnavali glavno temo Individualne in skupinske oblike in metode dela pri vzgoji sluha in govora, spodbuditi razpravo o aktualnih problemih vzgoje in izobraževanja gluhih in sprejeti stališče do temeljnih zahtev rehabilitacije gluhih — v sedanjem času.

Seminar je obsegal v bistvu zdravniško predavanje, predavanja iz elektroakustike in področja aparatov za slušno in govorno prizadete otroke, predavanja iz surdopedagoške prakse, o stanju in novostih vzgoje in izobraževanja ter metod pri vzgoji gluhih v svetu, informacijo o mednarodnem kongresu slušno prizadetih v Rimu, prispevek o novi matematiki v osnovni šoli za slušno in govorno

prizadete otroke in živahne razprave o metodah dela z gluhihmi ter o vzrokih pomanjkljivosti pri delu z gluhihmi otroki. Seminarja se je udeležilo okrog 100 udeležencev, zastopniki Zavoda SRS za šolstvo, pedagoške akademije in še drugi gostje.

Seminar so začeli zdravniki — specialisti. Dr. Jagoda Vatovec je podala pregledno analizo slušnih sposobnosti otroka od zgodnjega detinstva do šoloobveznega otroka.

Dr. Smilja Černelc je govorila o problemih kategorizacije slušno prizadetih otrok. O možnostih, pogojih in delu avdiometričnega zvojnimi objektivnimi metodami je govoril doc. dr. Tine Prevc. Njegovo razlago je podkrepil na svojem področju tudi zdravnik dr. Butinar.

Inž. Oblak je spregovoril o nekaterih novostih na področju elektroakustike, o tem, kaj nam nekatere novosti pomenijo in koliko rabijo pri vzgoji in izobraževanju gluhega otroka.

Sledili so referati iz prakse: Iskra Vlasta in Nives Zovko sta obravnavali Individualne oblike in metode dela. V svojem referatu sta zbrali precej zanimivih opazovanj in pobud za nadaljnje delo praktikov; prof. Adi Obn pa je obravnaval individualno in skupinsko delo, kot si ga zamislija praktik pri svojem delu.

Drugi dan seminarja je predavala prof. Pedagoške akademije v Ljubljani Marija Lipužič, ki je zelo zbrano in smotno prikazala delovanje raznih vodilnih zavodov za vzgojo gluhih otrok v svetu, njihove probleme ter poglede na govorno komunikacijo, ponekod njihova odstopanja od oralne metode, priključevanje daktiologiji itd. Nanizala je glavne smeri delovanja posameznih zavodov v državah Evrope in tudi deloma zunaj nje ter obrazložila, katere pozitivne in negativne elemente skriva pouk v tej ali oni metodi dela z gluhihmi otroki.

Psihologinja M. Orcini je poročala o vtisih z Mednarodnega kongresa za slušno prizadete v Rimu in dodala temu še svoje poglede in izkušnje ob delu s starši in prizadetimi otroki pri nas. V zvezi s kongresno snovjo je spregovorila o integraciji gluhih s sliščimi v skandinavskih deželah. V nerazvitih deželah je tovrstna integracija za sedaj še bolj na papirju, saj nimajo dovolj denarja za tako šolanje, ki je po navadi dražje od ločenega. Na tem kongresu so poudarjali misel, da je komunikacija temeljna pravica vsakega človeka in naj se družba približa slušno prizadetim. Razprava tega dne je nakazala veliko problemov vseh treh slovenskih zavodov, kjer se šolajo in vzgajajo gluhi otroci.

Tudi pri integraciji gluhih otrok s sliščimi se je že v preteklih letih precej izboljšalo, treba pa bo še marsikaj storiti za otroke (takih je sicer malo), ki bi zmogli program osnovne šole za normalno razvite otroke in čimprej vključiti v te šole.

Vodstva takih šol prosimo za povratno informacijo, kako uspevajo ti otroci v navedenih šolah in kako naj bi jim surdopedagogi še pomagali. Veliko je bilo pripomb na težko finančno stanje naših zavodov pri nabavi učil, aparatov in drugih pripomočkov za uspešno delo na šolah za gluho mladino. Poleg tega bi bilo potrebno tesnejše sodelovanje učiteljev normalnih osnovnih šol in specialnih pedagogov zlasti tedaj, ko gre za slušno in govorno prizadete otroke. Bolj bi se bilo tudi treba povezati s šolami, ki vzgajajo in izobražujejo mentalno ali pa vedenjsko motene otroke, ker gre pri nekaterih gluhih učencih za kombinirane motnje.

BOGO JAKOPIČ

čim bolje se bomo poznali

Občinska izobraževalna skupnost Celje

Za čiste račune

— Združeno delo! Je to ob uveljavljanju svobodne menjave dela, še vedno delitev na »gospodarstvo« in »negospodarstvo« — se sprašuje Pavel Golmajer, tajnik sklada za gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol občine Celje, je to monopol bank, je to dajanje posojil za hotele (za tujce!) s 4-odstotno obrestno mero in dajanje posojil za vrtnice in osnovne šole z 12-odstotno obrestno mero, ki ga zlepa še ni mogoče dobiti. Sta potem združeno delo in svobodna menjava dela le gesli brez praktične vrednosti, ki nista upoštevani za področje vzgoje in izobraževanja?

Na drugi strani plačujejo občani samoprispevek. K njim je vse teže priti s »čistimi« računi. Ne da jih ne bi znali izračunati. Le ob načrtovanju ne moremo upoštevati vseh negativnih vplivov, ki se pojavljajo pri uresničitvi programa samoprispevka. Zbiramo dinar na dinar — ob letu ga je po številki ravno prav, ni ga pa dovolj za načrtovano šolsko zgradbo. Tega ne čutimo le v celjski občini. O tem si razbijajo glave povsod, kjer imajo samoprispevek. Čas je, da republiška izobraževalna skupnost, občinske skupščine, komite za vzgojo in izobraževanje in drugi poklicani spregovorijo o tej problematiki in onemogočijo, da se najrazličnejše ustanove okoriščajo na račun izgradnje vrtcev in šol ter odločijo, da mora vzporedno s stanovanjsko sosesko rasti vsa infrastruktura. Tudi vrtci in šole!

SLABŠA

KADROVSKA SESTAVA

V celjski občini je v tem šolskem letu šest popolnih osnovnih šol in štiri osrednje osnovne šole z osmimi podružničnimi šolami. Vseh osemnajst šol ima 263 oddelkov. Obiskuje jih 7217 učencev in učenk. Poleg dela osnovnih šol plačuje Občinska izobraževalna skupnost Celje še delo Glasbene šole Celje (453 slušateljev), Zavod Ivanke Uranjekove (362 učencev, učenek) ter Pionirski dom, v katerem ima podaljšano bivanje 857 osnovnošolcev ali 11,4 % vseh. Od lanskega septembra imajo v

Štorah celodnevno osnovno šolo učenci od 1. do 4. razreda.

Na teh šolah je sistemiziranih 377 delovnih mest učiteljev. Zasedenih je 350 mest. 12 učiteljev (3,4 %) ima polovično delovno obveznost zaradi invalidske upokojitve. Torej je skupno zasedenih 344 delovnih mest, nezasedenih pa 33 mest (10 %), od tega eno za razredni pouk, 30 za predmetni pouk in dve za podaljšano bivanje.

— Izobrazbena struktura se je v zadnjih dveh letih poslabšala, je dodal tajnik celjske izobraževalne skupnosti Vojko Simončič. V druge službe je odšlo precej usposobljenih učiteljev. Nadomestili so jih absolventi pedagoške akademije brez diplome.

Sedanje zatišje glede nagrajevanja prosvetnih delavcev ne pomeni, da ni potrebno uvesti spodbudnejšega načina nagrajevanja. Še posebno zato, ker dobivajo učitelji nove in nove naloge. Ne samo z zahtevo po bolj kakovostnem pouku, ampak tudi s pozitivno interesnih dejavnosti. Pri teh so učitelji preveč sami. Kje so društva in organizacije, ki bi hotele sodelovati v

Dobro sodelujemo s Pedagoškim šolskim centrom Celje ter Zavodom SR Slovenije za šolstvo — enota Celje; Vojko Simončič, sekretar občinske izobraževalne skupnosti Celje (Foto: S. J.)

vzgojnoizobraževalnem procesu in prevzeti mesto mentorjev posameznih krožkov in sekcij? Naša izobraževalna skupnost bo letos sofinancirala delo najrazličnejših društev in organizacij s 660 tisoč dinarji. Prepričani smo, da se bo vloženi denar bogato obrestoval.

MISLITI

NA ŠOLSKO LETO 1977-78

Kako bo s financiranjem vzgoje in izobraževanja po 1. juliju letos, se sprašujejo tudi v celjski izobraževalni skupnosti. Dogovori o minimalnih standardih in normativih bodo zahtevali sprejem aneksov k srednjeročnemu programu ter programu za leto 1977. Ker standardi še niso dokončni, to zelo ovira delo. Pričakujejo, da bo sedanje začasno financiranje čimprej urejeno, da bo mogoče kar najhitreje uresničiti nov sistem. Šole morajo pričeti pripravljati programe dela za šolsko leto 1977-78. Ob sedanjem začasnem financiranju delajo še vedno po programu za 2. polletje šolskega leta 1975-76. Tako dvoletno obdobje mirovanja ne prinaša nič dobrega. Najhujiši problem v celjski izobraževalni skupnosti je uresničitev celodnevne osnovne šole v Štorah. Šola bo za prehod na celodnevno osnovno šolo v vseh razredih potrebovala večjo jedilnico, večnamenski prostor in štiri nove učilnice. Vse skupaj bo stalo okrog šest milijonov dinarjev. Tega denarja pa izobraževalna skupnost ne bo mogla zbrati.

Za obdobje od januarja do junija ima Občinska izobraževalna skupnost Celje na voljo 50.814.000 din. Po načrtu naj bi imeli letos za 11,8 % več denarja kot lani. GA BODO RES IMELI VEČ? Gospodarski položaj v treh celjskih industrijskih velikanih: Cinkarna Celje, EMO Celje in Tovarna titanovega dioksida je resen. Delavci ob 80-odstotnih osebnih dohodkih prav gotovo ne bodo mogli privoliti v zvišanje sredstev

samoupravnih interesnih skupnosti.

SODOBNEJŠE POSLOVANJE

— Tudi naše šole spoznavajo, da je mogoče s sodelovanjem posodobiti poslovanje in doseči večjo strokovnost. Prvi korak na tem področju, je dejal tajnik izobraževalne skupnosti, smo naredili s prehodom na računal-

ževanje, kulturo, telesno kulturo, socialno skrbstvo, socialno varstvo, zdravstvo, raziskovanje ter varstvo zraka.

Naša skupnost objavlja v njem tokrat skrajšani zapisnik 8. seje skupščine; poročilo Zavoda SRS za šolstvo — enote Celje o učenovzgojnih uspehih v šolskem letu 1975-76; poslovno in finančno poročilo za leto 1976; program in začasni finančni načrt za prvo polletje 1977 in načrt dela skupščine občinske izobraževalne skupnosti Celje v letu 1977.

STANE JESENOVEC

Obisk v Rovtahn nad Logatcem

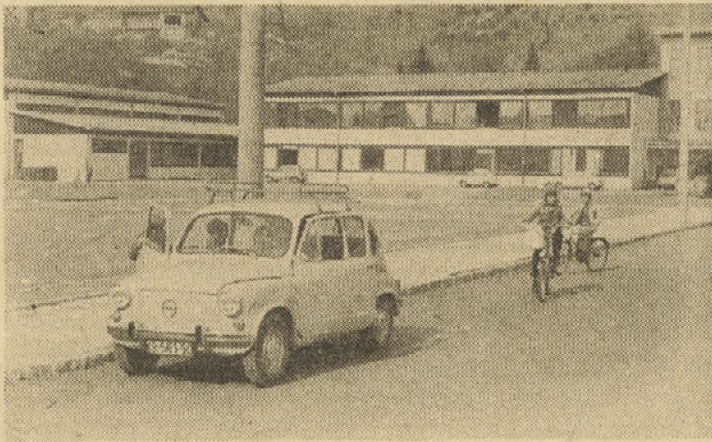
Danes in jutri

Išče svojo pot in — potnike. Potnike? Kaj ima to opraviti z osnovno šolo? Tokrat bomo govorili o osnovni šoli Rovte, podružnici Osnovne šole 8 talcev Dolenji Logatec. Potniki so učitelji natančneje — samo dva učitelja, ki ju pričakujejo krajani Rovt in okoliških zaselkov, da bi razbremenila sedanji učiteljici Ivanka Križman in Zofko Zagoričnik. Učitelja, ki naj bi se naselila v kraju, in dala nov življenjski polet vaškemu kulturnemu društvu; da bi bila šola, čeprav le podružnična ali pa prav zato, še tesneje povezana s krajem.

In kako je danes?

— Na šoli imamo štiri razrede ali oddelke ter oddelke male šole, je povedala Ivanka Križman. Ivanka poučuje 1. in 4. razred, kolegica Zofka, ki je vodja šole, pa 2. in 3. razred. Obe skrbita za nemoten potek dela v oddelku male šole. Njun delavnik se prične ob 7.30 ter konča ob 13.30 ali 16.30. To so le številke za začetek ter konec pouka, ne pa stvarni podatek o času, ki ga potrebuje učiteljica Ivanka Križman, da se iz Logatca napoti v Rovte in se vrne v kraj, kjer stanuje. Ob dnevih, ko ima malo šol, je ni doma približno trinajst ur dnevno. Pravi, da so se doma tega že navadili. Tudi za učiteljico Zofko to niso vse ure, ki jih preživijo v šoli. Res se ji ni treba voziti z avtobusom, toda prosti čas posveti mladim v kraju. Povabi jih v dramsko skupino, z njimi pripravlja nastope, proslave...

— Sedaj imamo 120-urno malo šolo — pripoveduje Ivanka, — pa bi bilo prav, da bi tu uredili celoletno malo šolo. Že zato, ker v vasi ni vrtca in tudi zato, da bi postal besedni zaklad teh otrok bogatejši, da bi jim stekla roka pri risanju bolj sproščeno in bi čimprej pregnali boječnost. In seveda zato da bi bil tukajšnji otrok enakopraven tistemu v dolini. Tukajšnjim otrokom povzroča pravilna izgo-

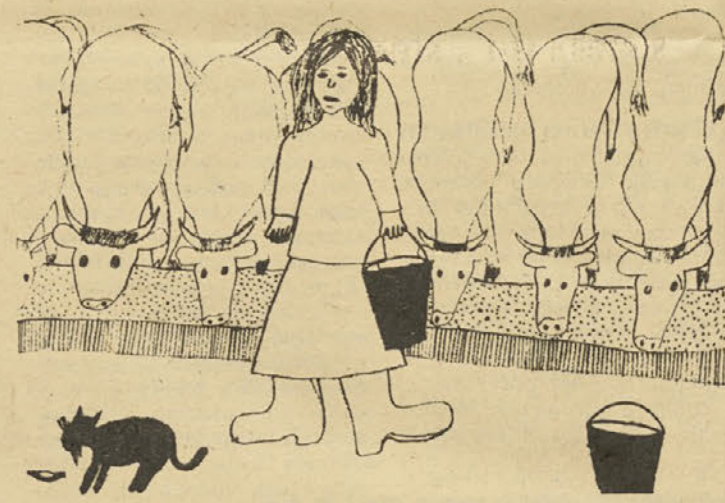

Osnovna šola Zirovnica, kjer so prvi v jeseniški občini pričeli celodnevni pouk, je pred kratkim dobila lepo urejeno igrišče na prostem. Uredili so ga delavci SGP Sava Jesenice z denarjem, ki ga je prispevala samoupravna izobraževalna skupnost občine Jesenice. Pogled na novo igrišče v Zirovnici (Foto: B. B.)

Pri Glasbeni šoli Kranj prizadevno in uspešno dela harmonikarski zbor. Vodi ga glasbeni pedagog Marija Grčman. Zbor nastopa na številnih šolskih proslavah pa tudi drugod. Pred kratkim je nastopil na proslavi Gorenjske na Planici, kjer so 26. 3. z veliko prireditvijo ob 35-letnici boja na Rovtu, počastili spomin v tej bitki padlega heroja Staneta Žagarja in 14 njegovih sotovarišev. (Foto B. B.)

varjava težave vse do 4. razreda. Ne, da se ne bi hoteli potruditi. Saj veste za rovtarsko narečje! Pa so prizadevni. Vsi, prav vsi radi nastopajo na proslavah in

Branko Tavčar, 14 let, Posebna šola Velenje: Mati dela v zadružnem hlevu. Z razstave Likovni svet otrok v Šoštanju letos februarja.

nastopih. Vsa družina se trudi, da nauči našega šolarčka pesmico, ki jo bo recitiral, zapel na nastopu. Tudi po glasbilih iz Orfovega instrumentarija radi sežejo. Za 8. marec so učenci 4. razreda pripravili lutkovno igrice. Sedaj skupaj z učenci višjih razredov, ki obiskujejo šolo v Logatcu, pod vodstvom učiteljice Zofke studirajo igrice »Uboga Ančka«. Tudi pevski zbor imamo na rovtarski podružnični osnovni šoli. Pripravljamo se na pevsko srečanje šolskih in mladinskih pevskih zborov logaške občine. — Prizadevni so najini učenci — jih je pohvalila Zofka Zagoričnik — želeli pa bi več stika s starši, s krajani. Menda je za siromašno sodelovanje na kulturno-prosvetnem področju res krivo to, da manjkata v vasi še dva učitelja. Lani sta se prijavila na razpis mož in žena — učitelja. Žal nismo imeli zanj primerne stanovanjske. Upamo, da bo jeseni na voljo tudi stanovanje. Pomoči si želiva ne le midve, ampak vseh 1200 prebivalcev naše krajevalne skupnosti.

Krajani radi poprimejo za

bo nad matično šolo prevzel patronat KLI iz Logatca. Žal se to še ni uresničilo. Morda bo ustregla naši želji PLETENINA iz Ljubljane ali njen obrat v Rovtahn, ki bo začel delati v dobrem letu.

Lani smo bili v takih denarnih škripcih, da sva lahko kupovali le kredo. Z učiteljico Ivanko nisva dobili pol leta plačanih nadur. — Petnajst je prvošolčkov, 16 jih obiskuje 2. razred, 17 jih hodi že tretje leto v šolo in 12 jih bo krenilo prihodnje leto v 5. razred, v Logatec. Na vsake štiri leta je »sušno« leto, ko se število učencev zmanjša na približno 12. Toda šola v Rovtahn ne bo nikoli usahnila, saj se bodo zavrteli stroji v obratu PLETENINE in bodo dali dekletom in ženam zaslužek. Dva avtobusa manj bosta nato krenila vsako jutro iz Rovt proti Logatcu, Vrhniki in Ljubljani. Nekaj deset mladih bo spet »pristalo« v domačem kraju in šola, vsaj tako upajo, bo spet postala središče življenja v vasi in krajevalne skupnosti.

STANE JESENOVEC

tem bolje bomo delali

RADIO IN ŠOLA

Radijska šola na kasetah

Prve kasete je pred štirimi leti izdala Mladinska knjiga v Ljubljani. Na vsaki kaseti sta dve oddaji, naslovi pa so taki:

SPOZNAVANJE NARAVE — NIŽJA STOPNJA:

Viktor Konjar: NOVEMBER SE PREDSTAVLJA

Viktor Konjar: JANUAR SE PREDSTAVLJA

Viktor Konjar: MAREC SE PREDSTAVLJA

Viktor Konjar: MAJ SE PREDSTAVLJA

V. Čvrtek: POMLADNA ZGODBA

SLOVENSKI JEZIK — NIŽJA STOPNJA:

Joža Zagorc: NEKJE NEKDO ČAKA TVOJE PISMO

Jurij Holy: KAKO SEM POPRAVLJAL SVOJE SLOVENSKE NALOGE

Frane Milčinski: GOVORIMO O TEM, KAKO GOVORIMO

Janko Svetina: OVCA JE UŠLA

NAŠI KRAJI IN LJUDJE — SREDNJA STOPNJA

Drago Kralj: LJUBLJANA

Viktor Konjar: NOVA GORICA

Ernest Petrin: IZLET NA GRAD SOCERB

Ernest Petrin: MI SMO RIBNICANJE

Drago Kralj: POPOTOVANJE OB SOČI

Pri Državni založbi Slovenije, v Trubarjevi 27, oddelek za učila, so nam povedali, da imajo te kasete še na zalogi. Tu bodo v prodaji tudi nove kasete. Šole jih

lahko naročijo še v prednaročilu, cena kasete za šole je 60 din, v prosti prodaji bodo kasete po 71,50 din. Oddelek za učila zbira prednaročila že od začetka marca, v šole pa jih boste dobili ta mesec.

Seznam novih kaset ste prejeli na vseh osnovnih šolah, oddaje, ki bi bile primerne tudi v srednjih in v poklicnih šolah, pa bomo označili ob vsebini vsake oddaje. Čeprav je največ povpraševanja po oddajah o slovenski književnosti (na 10 kasetah je 15 oddaj), je ta ciklus najboljše in ga bomo zato predstavili v prihodnji prilogi.

Ciklus oddaj **Narodni heroji** je namenjen poslušalcem na nižji, srednji in na višji stopnji. Nekaj oddaj je iz arhiva, nekatere pa so iz programa tega šolskega leta. Oddaje je poslušala in izbrala selekcijska komisija, ki so jo sestavljali:

prof. Vida Wedamova, Marija Hren, avtorji posameznih oddaj in redaktorica Marinka Svetina.

V tem ciklus so tele oddaje:

TONE TOMŠIČ — avtor oddaje je Zvone Kržišnik, ki je pri pripravi oddaje porabil velik del gradiva in nekatere citate iz Tomšičeve biografije (napisala jo je Alenka Nedog).

Oddaja prikazuje Toneta Tomšiča kot enega izmed vodilnih osebnosti NOB v Sloveniji in v okupirani Ljubljani. Z dramatisiranimi odlomki je prikazana njegova skrb za partizanske tiskarne in ciklostilne oddelke, za izdelovanje ponarejenih listin, za organizacijo zvez in javk in njegovo previdnost pri delu.

Decembra 1941 so ujeli Toneta Tomšiča, njegovo ženo Vido in druge. Bili so žrtve izda-

je, usodna smola pa je preprečila vse reševalne poskuse; obsodili so ga na smrt.

Oddaja je čustveno obarvana, za iztočnico pa si je avtor izbral pogovor med otroci in partizanom o tem, kaj je pogum in kdo je pogumen.

radijska šola
Zvone Kržišnik
NARODNI HEROJ FRANC ROZMAN-STANE

Oddaja je primerna za 2., 3. in 4. razred. Traja 30 minut, posneta je bila leta 1969, režiral pa jo je Jože Vozny.

Druga oddaja, namenjena poslušalcem v nižjih razredih, ima naslov: **SLAVA KLAVO-RA**. Napisala jo je Joža Zagorc. V dramatisirani obliki in z močnim čustvenim poudarkom je prikazan etični lik te junakinje, ki je imela oster čut za opazovanje in se je upirala protislovjem tedanje družbe. V oddaji je prikazano okolje, iz katerega izhajajo, šolanje in ilegalno delo ter njena junaška smrt.

Oddaja traja 37 minut, posneta je bila leta 1976. Režirala jo je Rosanda Sajko.

NARODNI HEROJ

FRANC-ROZMAN-STANE. Avtor oddaje je Zvone Kržišnik, ki je v dramatisirano-dokumentarno oddajo prikazal življenjsko in revolucionarno pot revnega pastirja in hlapčka izpod Šmarne gore. Jedro oddaje je prikaz, kako je Rozmana obvladovalo hotenje, da bi posvetil življenje revolucionarnemu boju. V dramatisirani obliki so pokazana njegova junaštva v vrstah mednarodnih brigad; spomine nanj, na komandanta 4. operativne cone, o njegovi skrbi za soborce in o tragični smrti pa pripoveduje njegov soborec general Lado Ambrožič-Novljan. Oddaja traja 28,45 minut, posneta je bila leta 1976, režiral pa jo je Gregor Tozon.

Oddajo o narodnem heroju **JANKU PREMRLU-VOJKU** je napisal Jurij Holy in je primerna za učence 4., 5. in 6. razreda.

Oddaja je napisana kot pripoved o mladem Janku, ki v obdobju najhujše strahovlade fašistične diktature ni skrival svojega prezira in ne svojega ponosa, da pripada narodu, ki ga preganjajo. V oddajo so vključene dogodivščine z uniformo

radijska šola
Ivan Kriznar
NARODNI HEROJ STANKO ŽAGAR

fašistične mladine, protest zoper prepoved petja slovenskih pesmi, pobeg iz italijanske vojske k prvim primorskim partizanom.

O Vojku borcu govori njegov soborec Ivan Renko, ki pove tudi nekaj zanimivih dogodkov; njegova pripoved kaže Vojkov značaj, njegov smisel za sproščenost in humor in sočutje do trpečih.

Oddaja traja 30 minut, posneta je bila leta 1974, režiral jo je Hinko Košak.

Za iste razrede kot prejšnja oddaja je tudi ta o **PINU TOMAŽIČU**. Napisal jo je Vojko Novak, oddajo pa je sestavil iz pripovedi o tem mladem fantu, ki je že s šestnajstimi leti našel edino učinkovito razredno revolucionarno pot, in je bil skupaj s štirimi tovariši leta 1941 ustreljen na openskem strelišču. Junakovo podobo dopolnjujejo odlomki iz pisem, ki izpričujejo vero Pina Tomažiča in njegovo vedenje pred sodiščem.

Ob liku Pina Tomažiča so prikazane tudi razmere na Primorskem, jedro oddaje pa je revolucionarna pot tega heroja. Oddaja traja 27,55 minut, posneta je bila leta 1976, režiral jo je Gregor Tozon.

NARODNI HEROJ

STANKO ŽAGAR — avtor oddaje je prof. Ivan Kriznar. Oddaja je dokumentarna, sestavljena je iz pripovedi njegovih učencev in njegovih soborcev: Marije Velušček, Janeza Grobovske, Jožeta Koselja, Ivana Kriznarja, Ivana Lotriča, Filipa Sitarja in Jožeta Resmana, zato je primerna za poslušanje v zadnjih razredih osemletke.

Iz teh pripovedi kaj lahko izluščimo lik tega borca — učitelja, ki je vedel, da za izobraženca ni dovolj, da družbeno življenje le spozna, temveč da ga je dolžan tudi spreminjati. Ustanovil je partijsko organizacijo na Gorenjskem, vodil je več partijskih konferenc v gozdovih na Jelovici, pod Stolom in drugod. Kljub številnim družbenopolitičnim nalogam pa njegovo pedagoško

delo ni bilo prikrajšano. Njegovi učenci so povedali, kaj vse jih je učil, kako jih je učil in zakaj je bil v sporu z oblastmi.

Opisano je tudi njegovo delo od ustanovitve glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet julija 1941. Tedaj so ga po-

radijska šola
Vojko Novak
NARODNI HEROJ PINO TOMAŽIČ

slali na Gorenjsko. Padel je v Planici nad Crngrobom leta 1942, ko so Nemci obkolili selško četo, v kateri je bil takrat.

Oddaja traja 26,30 minut, posneta pa je bila leta 1973.

Oddajo **NARODNI HEROJ JOŽE LACKO**, je napisal Zvone Kržišnik, ki je za biografski prikaz tega heroja izbral dramatisacijo, dopolnjeno s pripovedovanjem Stefke Kramberger, ki je bila njegova kurirka. V kronološko zaporednih zvočnih primerih, v katerih prikaže najpomembnejša obdobja Lackovega življenja (mladost, partijsko delo, udeležbo na konferenci v Joštovem mlinu, boje Lackove čete, njegovo vedenje pri mučenju in smrt), predstavi avtor podobo Matije Gubca 20. stoletja.

Oddaja je namenjena učencem v 4., 5. in 6. razredu, traja 28,40 minut, posneta je bila 1976. leta, režiral jo je Gregor Tozon.

ARMADA SMO VSI

Za manjšo škodo in manj človeških žrtev

Naloge gasilskih organizacij pri krepitvi obrambnih priprav v SR Sloveniji — to je bila ena od osrednjih tem, ki jih je obravnavalo predsedstvo Gasilske zveze Slovenije na svoji 2. seji letošnjega 26. marca.

Obravnavo te problematike v slovenski gasilski organizaciji so spodbudile problemske konference, ali natančneje razprave o nadaljnjem organiziranju družbene samozaščite ter o pripravljenosti in aktivnosti družbenopolitičnih in drugih organizacij pri krepitvi obrambnih priprav v predsedstvu CK ZKJ, Zvezni konferenci SZDL Jugoslavije ter Republiški konferenci SZDL Slovenije.

Za izhodišče obravnave so rabile ugotovitve, zapisane v referatu predsednika Gasilske zveze Slovenije prof. Branka Božiča, poročilo predsedstva

Gasilske zveze Slovenije za VIII. kongres te zveze (5. in 6. junija 1976), statut Gasilske zveze Slovenije in Resolucija VIII. kongresa Gasilske zveze Slovenije.

Naj predstavimo na kratko najprej slovensko gasilsko organizacijo.

Gasilska organizacija ima na Slovenskem več kot stoletno tradicijo. S svojim delovanjem razvija med člani človekoljubnost in pripravljenost pomagati bližnjemu v nesreči. Lani je imela v gasilskih društvih okrog 58 tisoč članov. Večino predstavljajo gasilci v teritorialnih gasilskih društvih, teh je bilo lani v Sloveniji 1170, ki delujejo na vsem območju Slovenije. Največ članov imajo društva v Prekmurju, potem v predelih Štajerske, nekoliko manj tostran desnega brega Save, najmanj pa jih je v

predelih, osvobojenih in priključenih k Jugoslaviji po tej vojni, kar je seveda razumljivo. Skoraj 58 tisoč gasilcev v gasilskih društvih ima 953 gasilskih domov z orodijem in 343 orodijšč.

Če se povrnemo k izhodišču, k nalogam gasilskih organizacij pri krepitvi obrambnih priprav v SR

nosti napredka in razvoja. Kot družbena organizacija, ki povezuje interese delovnih ljudi za varstvo pred požari in ob elementarnih nesrečah, postaja sestavni del naše družbene samozaščite.

Prav tako so opredelili drugo nalogo: »Družbeni in gospodar-

GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE

razpisuje

ob splošnem tekmovanju v počastitev 40-letnice, odkar je začel voditi ZKJ tovariš Tito, njegovega 85. rojstnega dne, 40-letnice ZKS in 35-letnice pionirske organizacije

tekmovanje za gasilsko pionirsko — mladinsko značko

PREPREČUJMO POŽARE

Pionir-mladinec si pridobi tekmovalno značko (bronasto, srebrno, zlato), če je član gasilskega društva ali član gasilskega krožka; če osvoji snov iz knjižice Milana Vrhovca »Osnove požarne samozaščite« in dokaže znanje pred komisijo.

Prva podelitev pionirsko-mladinskih gasilskih značk bo ob letošnjem pionirskem dnevu, ki bo 29. septembra.

Organizatorji tekmovanja so gasilska društva in občinske gasilske zveze.

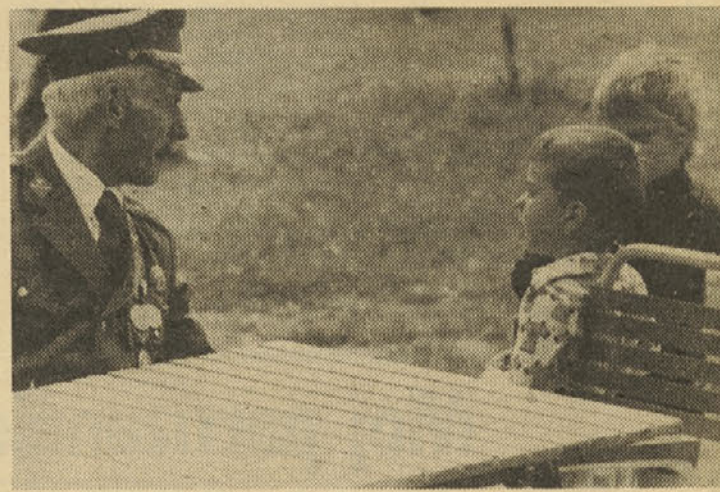
P. S. Knjižico Osnove požarne samozaščite lahko naročite v ekonomatu Gasilske zveze Slovenije, 61000 Ljubljana, Prešernova 11. Stane 30 din.

Sloveniji, moramo najprej povedati, da sodelujejo gasilci lahko neposredno kot člani gasilskih društev in kot člani gasilsko-tehničnih enot civilne zaščite.

Prvo so označili v gasilski organizaciji kot obliko delovanja družbene samozaščite. V »Programska načela« so zapisali, da »krepitev socialističnih samoupravnih družbenih odnosov, uveljavljanje nove ustave, delegatskih razmerij in samoupravnih interesnih skupnosti dajejo gasilski organizaciji nove mož-

ski razvoj SFR Jugoslavije in SR Slovenije zahtevata še hitrejši razvoj požarnega varstva in gasilske organizacije. Pri splošnem ljudskem odporu ima gasilska organizacija zaradi svoje razširjenosti, množičnosti, strokovnosti in opremljenosti tudi pomembno mesto v civilni zaščiti.

Razpravljalci so na omenjeni seji ocenili dejavnost članov gasilske organizacije na področju družbene samozaščite in v civilni zaščiti. Usposobljenost in opremljenost v mirnem času je

Stric, povej nam, kako bi se morali reševati, če bi gorelo v našem vrtcu! (Foto: Stane Jesenovec)

sicer zadovoljiva, menijo pa, da bo treba za uspešno sodelovanje, če bi nastala naravna nesreča ali vojna, še marsikaj izboljšati.

Gasilci svojega dela v pomenu družbene samozaščite ne jemljejo ozko, le v mejah svoje organizacije, ampak kot celostno zaščito pred požari in drugimi nesrečami. Svoje člane nenehno strokovno usposablja, menijo pa, da je še vedno premalo pozornosti posvečene vzgoji vsega prebivalstva o požarni varnosti. Zaskrbljeni so nad stanjem v vzgojno-varstvenih zavodih in šolah. Če bi nastala v takih ustanovah naravna ali kaka druga nesreča, bi bilo žrtev zelo veliko. Večina vzgojnoizobraževalnih delavcev je na tem področju premalo usposobljena. Po podatkih, s katerimi razpolagajo, velika večina vzgojiteljic, učiteljic in drugega osebja ne zna uporabljati osnovnih gasilskih sredstev. Tudi nenehno zmanjševanje hodnikov, avl in prehodnih prostorov po slovenskih šolah bi prav gotovo ob nesreči zahtevalo svoj davek. So se izvajalci dozidav, prezidav, zapiranja prostora po vrtcih in šolah že kdaj vprašali, kako bodo iz utesnjenih šolskih prostorov rešili varovance in učence, če bi nastal požar ali kaka druga nesreča?

Enako resno so obravnavali tudi vključevanje gasilcev v gasilsko-tehnične enote civilne zaščite. Ponovno so opozorili na sklepe, ki so jih sprejeli na VIII. kongresu gasilske zveze o vključevanju gasilcev v enote civilne zaščite, v katerih pozivajo občinske upravne organe za požarno varnost in ljudsko obrambo, naj vključujejo v gasilske enote civilne zaščite strokovno usposobljene ter zdrave in fizično sposobne ljudi. Gasilskim društvom naj omogočijo sodelovanje pri določanju obveznikov za gasilske enote in pri opremljanju teh enot z gasilskimi orodjem in opremo. Društva naj sodelujejo pri strokovni vzgoji in pri oblikovanju gasilskih enot na vseh ravneh, v organizacijah združenega dela (SOLE!) pa uredijo boljše samozaščito pred požarom. Občinske gasilske zveze morajo skupaj z gasilskimi društvi prevzeti praktično usposabljanje obveznikov civilne zaščite, ki so razporejeni v gasilske enote.

Le tedaj, ko bodo te zahteve uresničene, bo požarna zaščita v miru in še posebno v vojni lahko kakovostno organizirana. To pa pomeni, da bo pripomogla k manjši materialni škodi, pa tudi številu človeških žrtev se bo zmanjšalo.

STANE JESENOVEC

Brezskrbni so njihovi pogledi. Lahko pa se vprašamo, koliko njih bi izgubilo svoja mlada življenja, če bi na katerikoli slovenski šoli izbruhnil požar. Smo v vzgojnoizobraževalnih ustanovah res že storili vse za večjo požarno varnost in usposobljenost učencev ter učiteljev za reševanje iz ognja? (Foto: Stane Jesenovec)

Samopomoč vabi

SAMOPOMOČ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE, ta izrazito socialno humana ustanova globoko pojmovanega tovarništva, zasnovana na medsebojni samopomoči, vas spet vabi v svoje vrste. Postanite člani te organizacije — vaše sodelovanje bo pomembna okrepitev Samopomoči, hkrati pa potrdilo, da je ta ustanova v resnici last vseh prosvetnih delavcev Slovenije. Po najnovejših sklepih lahko postanete član Samopomoči v vsaki življenjski dobi.

Samopomoč je bila ustanovljena leta 1898, 79-letno obdobje njenega delovanja pa dokazuje, da je članstvo v Samopomoči res nekaj razumnega. Je potrdilo tovariške vzajemnosti, poklicne zavesti, sodelovanja in medsebojnega sodelovanja. Čim več bo članov, tem močnejša bo Samopomoč. Možno je dvojje: ali se bo zvišala posmrtnina ali pa se bodo zmanjšali prispevki za vsak smrtni primer. Pravzaprav si težko zamislimo tovariša ali tovarišico, ki taki humanitarni akciji ne bi hotel pomagati. Samopomoč lahko napreduje — vse pa je odvisno od prosvetnih delavcev. Ne bomo govorili o tistih mlajših in najmlajših, ki nimajo poslušarja za prizadevanja Samopomoči, znova pa poudarjamo: Le nekoliko več dobre volje, pravega čuta tovarništva, ne formalnega, marveč resničnega — in število članstva Samopomoči se bo spet povečalo. Ob tem ne gre tajiti, da se število članov v

zadnjih letih nekoliko zmanjšuje. Zakaj? Odgovor je na dani: vsako leto se poslovi od nas do 80 prosvetnih delavcev in njihovo število je treba nadomestiti z novimi člani. Če teh ne bo, je torej logično, da se število članstva Samopomoči zmanjšuje. Odločno moramo zavrniti miselnost posameznih aktivnih prosvetnih delavcev, ki menijo, da je Samopomoč nekaka združba upokojencev. Postanite člani Samopomoči tudi tisti delavci, ki ste še aktivni! Čim več bo v tej organizaciji aktivnih, tem manjši bo delež upokojencev. Z vso odločnostjo je treba poudariti, da je Samopomoč zadeva vseh prosvetnih delavcev, brez izjeme. Tudi mlajši naj bi prevzeli skrb za rast Samopomoči in ji dali nov polet.

Samopomoč naj bi torej zajela delavce po vsej Sloveniji. Tudi v Prekmurju in na Primorskem — na območjih, za katera se ne moremo pohvaliti, da smo pridobili dovolj članov. Prepričani smo, da bo čas prinesel svoje — tudi več poslušarja za Samopomoč na tistih šolah, kjer za sedaj še niso naklonjeni tej organizaciji. K popularizaciji Samopomoči lahko prispevajo svoj delež tudi novi poverjeniki, ki jih prav tako vabimo k sodelovanju.

Zelo pomembno je, da spremeni delo Samopomoči tudi Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja in prizadevno podpira njeno družbeno vzgojno funkcijo. V. D.

O delu učiteljev aktiva fizike

Da bi se učitelji fizike na osnovnih šolah seznanili s teoretičnim in predvsem praktičnim delom z miniaturnim indikatorjem, je Zavod SR Slovenije za šolstvo v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom iz Ljubljane organiziral sestanek aktiva na osnovni šoli Vojka Šmuc v Izoli. Sestanek je vodil profesor Dedimir Klinc, praktične vaje je pripravil Miro Bornšek, ki vedno rad pokaže svojim kolegom učiteljem, kako sam uvaža nove metode pri pouku fizike. Kot pisec gradiva Poskusi na električni vezalni plošči, ki so ga dobili učitelji, je bil na sestanku aktiva tudi profesor Janez Ferbar. Učitelji so bili z delom aktiva zelo zadovoljni in so želeli, da bi se še večkrat tako sodelovali, pa čeprav ob njihovem prostem času (prosta sobota). Bilo bi prav, da bi se udeležencem takih seminarjev, ki gotovo pripomorejo k bolj kakovostnemu delu pri pouku, to upoštevalo tudi pri ocenjevanju dela. Profesor

Ferbar je odgovoril na nekaj vprašanj glede nabave učil za to stopnjo in opozoril na težave, na katere naletijo pri izdelovalcih: Sedaj pri nas še ni dovolj sodelovanja med industrijsko proizvodnjo učil in šolo — predvsem zaradi nerentabilnosti pri proizvodnji učil, ki nastaja zaradi premajhnih serij. Uvoz učil je drag, tudi deviznih sredstev manjka. Zato si pomagamo tako, da izdelke, namenjene potrošnji, priredimo za šolsko uporabo. Šole bi se morale združiti in nastopiti kot kolektivni odjemalec, to pa ne le v eni republiki. Zato smo se že začeli dogovarjati z ustreznimi ustanovami na Hrvaškem in v Bosni in Hercegovini. Vendar bi moralo za razvoj take industrijske proizvodnje delati preveč specialistov, da bi bili z razvojem današnje znanosti vedno na tekočem. To pa zaradi pomanjkanja denarja v šolstvu sedaj še ni mogoče.

BOGOMILA KOLENKO

Hinko Wilfan

Moj partizanski abecednik

Ne vem več, kdaj me je obsedla misel nanj. Obsla pa me je tako trdovratno, da sem partizanih docela pod vtisom prepotrebne abecednika, ko je bilo v vaseh Dolenjske, Suhe krajine in Male Rusije opaziti odtujevanje od šole in več kot samo zaznavno potrebo po učenju in po ovinkih spet po šoli. Tedaj, ko je prenehala obstajati kraljevina Jugoslavija, so se otroci sicer veselili, da ni šole, Osvobodilna fronta pa je sčasoma vplivala na mišljenje preprostih ljudi, tako da so šolo za svoje otroke kar nestrno pričakovali.

Šoloobovezni otroci so že imeli nekaj osnovnošolskega znanja; znali so vsaj za silo brati in pisati in malce računati, v nekaterih predelih pa so bili vaščani trdno prepričani, da je šola za to, da se otroci nauče veronauka. Predšolski otroci in tisti, ki so bili vpisani v začetku koledarskega leta 1941 v prvi razred šolskega leta 1941—1942 kasneje pa tudi vsi predšolski, ki so postali v vojnem času šolarji, so bili za pouk prikrašani. Toda le za nekaj časa.

Po vaseh so sicer bile skromne šole, ki pa so obstajale bolj zaradi glasu vpijočega v puščavi in za prihodnjo statistiko kot za korist.

Pod laško okupacijo večina šol ni delala. Nekateri mobilizirani učitelji so padli v kratkotrajni vojni ali pa so bili v nemškem vojnem ujetništvu. Nekateri so se morali zaradi političnega izpostavljanja v Jugoslaviji umakniti v

ilegalo in so se kasneje izkazali kot organizatorji osvobodilnega gibanja. Precej je bilo učiteljskih Kranjskega, ki po velikonočnih počitnicah — tedaj je kapitulirala Jugoslavija — ni upalo tvegati vrnitve na službeno mesto kam na Štajersko. Zlasti za te so Lahi, ki prvo leto niso ukinali šol in jih niso poitalijančevali tako kot so Nemci ponemčili kar vse od kraja, ustanavljali nove šole. Tak ukrep je bil posledica zavzemanja tistih redkih, socialno in narodnostno zavednih šolnikov in posameznikov, ki so kakorkoli lahko vplivali na odločujoče Lahe, ki se še niso otreli preseleljivi hitre »zmage brez strela«. Nekaj pa so »zmagovalci« vendarle vsilili svojega, da ne bi bilo vse po volji premaganec — »Slavov, ki so vojno izgubili«. Postavili so torej pogoje, da je begunski učitelj (-ica) pristal (-a) na sodelovanje z GILL.

Te zahteve v resnici nihče ni jemal resno, ker Lahi niso predstavljali »zaresne organizacije, ki bi držala«. Kako bi se upali kam v hribe nadzorovati učiteljevanje!

Obojestransko slemenjenje se je obneslo do konca šolskega leta 1941—1942. Na Vidovdan, na Petrovo in prve julijske dni leta 1942 pa so Lahi pobrali moške — učitelje in jih z lepimi obljubami o počitnicah v Italiji poslali v internacijo.

In še o šolskih prostorih. O tistih revnih enoprostornih enorzrednicah, ki so bile tako nedo-

Letošnjega 28. marca je bila v Zagrebu seja sekretariata Sekcije prosvetnih listov republik in pokrajin Jugoslavije. Udeleženci so se dogovorili o skupni številki, ki bo posvečena 40-letnici prihoda tovariša Tita na čelo komunistične partije Jugoslavije in njegovi 85-letnici.

Sklepali so o izdaji publikacije z lanskoletnega posvetovanja v Dubrovniku (naše uredništvo bo razprodalo 300 izvodov). Prosvetni listi pripravljajo izdajo monografije; na seji so se dogovorili o enotni zasnovi. Enega od pomembnih skupnih dejanj pa predstavlja priprava priročnika za šolske ekskurzije. Izdajo bodo verjetno prevzele združene jugoslovanske tiskarne, ki pripravljajo tudi učbenike.

Seja je bila v novih prostorih lista Šolske novine. Smotno razporejena delovna mesta, dnevna svetloba, dovolj prostora, možnost uporabe arhiva — vse to je v predstavnikih listov, ki delajo v skrajno slabih razmerah (med temi je tudi naš) zbudilo željo, da se to tudi pri njih uredi.

Skrb za nove generacije čebelarjev

Posebna komisija pri Zvezi čebelarstev Slovenije skrbi za čebelarji naraščaj, ki se usposablja v čebelarstvih krožkih na osnovnih šolah. Takih krožkov je v naši republiki več kot 40. Delajo pod najrazličnejšimi pogoji. Vodijo jih učitelji, ki so čebelarji, ali pa dobri čebelarji, ki vedo, kako je treba delati z mladino. Pogoji dela so dokaj različni, nekateri krožki imajo že več panjev čebel in potreben pribor, drugi zopet manj. Pri ustanavljanju in vodenju čebelarstev krožkov po šolah imajo seveda največ zasluge območne čebelarstvene organizacije, ki so dale pobudo za ustanovitev krožkov in tudi ustvarile možnosti za delo mladine v tej dejavnosti. Ker prehajamo k delu v celodnevni šoli, bo ta interesna dejavnost prav gotovo tudi njej našla ustrezno mesto.

Koordinacijski odbori pri SZDL, kjer sodelujejo delegati družbenopolitičnih organizacij in društev, zastopniki samoupravnih organov, krajevnih skupnostih in staršev bodo lahko izpolnili svojo nalogo le, če jim bodo pri tem pomagali učitelji, organi šol, in vsi drugi, ki so ali pa bi vsaj morali biti zainteresirani za program dela interesnih dejavnosti v celodnevni šoli. Čebelarji so tega zavedamo in že pripravljamo s konkretno vsebino čebelarstve krožke po šolah, ki bodo prispevali svoj delež k programu celodnevne šole in usmerjenega izobraževanja.

Da bomo na to delo že sedaj pripravljeni, potekajo že od 8. januarja po regijah sestanki z

mentorji čebelarstvih krožkov, čebelarstvih organizacij, zastopnikov izobraževalnih skupnosti in pedagoške službe, kjer razpravljamo, kako se bomo čim bolj intenzivno lotili vsebinskega dela v krožkih in jih ustanovili povsod, kjer jih za sedaj še nimamo.

Taki sestanki so pokazali, da se šolska mladina precej zanima za čebelarstvo, da krožki dobro delajo. Nekatere šole razumejo potrebo po takih krožkih, pa tudi svetovalne službe in izobraževalne skupnosti v občinah so naklonjene tej dejavnosti. Marsikje pa je navdušenja za to delo še vedno premalo.

V krožkih primanjkuje učil, to je večjih stenskih slik, diapozitivov in drugega.

V tem letu bodo mladi čebelarji — člani krožkov priredili republiško srečanje in tekmovanje. Tako bodo preskusili svoje znanje iz čebelarstva po učnem načrtu za čebelarstve krožke. Kraj tekmovanja bo v tisti regiji, ki bo imela največ tekmovalcev, če računamo, da bo lahko vsak krožek poslal na tekmovanje samo dva tekmovalca. Krožki imajo pripravljenih že več kot 36 tekmovalnih vprašanj, iz teorije in prakse.

Vso podporo za delovanje čebelarstvih krožkov po šolah daje Zvezi čebelarstev Slovenije tudi republiška konferenca SZDL in njen koordinacijski odbor, več pobude za to delo pa bi morali dati tudi občani, čebelarstvene organizacije in koordinacijski odbori. JANKO BELEC

Ob 100-letnici rojstva velikega slovenskega skladatelja Emila Adamiča

List iz spominske knjige

Že kot dijakinja na učiteljsko sem prepevala pod taktirko svojega profesorja Emila Adamiča, pred 22 leti pa sem postala članica Učiteljskega pevskega zbora, ki nosi njegovo ime.

Ko sem pred dnevi listala po življenjski knjigi svojih spominov, mi je roka obstala pri poglavju, ki je bilo v mojem življenju najbolj bogato, pestro in izpolnjeno. To je poglavje, v katerem živi še danes svetel lik mojega profesorja Emila Adamiča.

Naš veliki slovenski mojster melodije je bil član z veliko začetnico. Bil je postaven, vedno nasmejan, poln humorja, pošten, iskren, zelo demokratičen in revolucionaren. Znal je prijetno kramljati, in kdor je bil kdaj z njim v družbi, se je težko ločil od njega.

Kot profesor je bil zelo priljubljen — dober, pravičen in nepristranski. Znal je prisluntni utripu mladega človeka in ga potegniti za seboj, pa če je bil ta še tako mrk in obložen s slabimi ocenami. Nenehno ga je bodril in spodbujal. To je bilo v časih, ko je bil profesor nedotakljiva veličina, učenec pa le uboga para, ki se ni mogla nikjer pritožiti, prava redkost.

Črna knjiga — redovalnica je bila za nas tabu. Gorje, če bi hotel kdo samo poškiliti vanjo! Takoj ga je profesorski zbor kaznoval z ukorom ali pa ga je izključil iz šole za leto dni — včasih tudi za vedno.

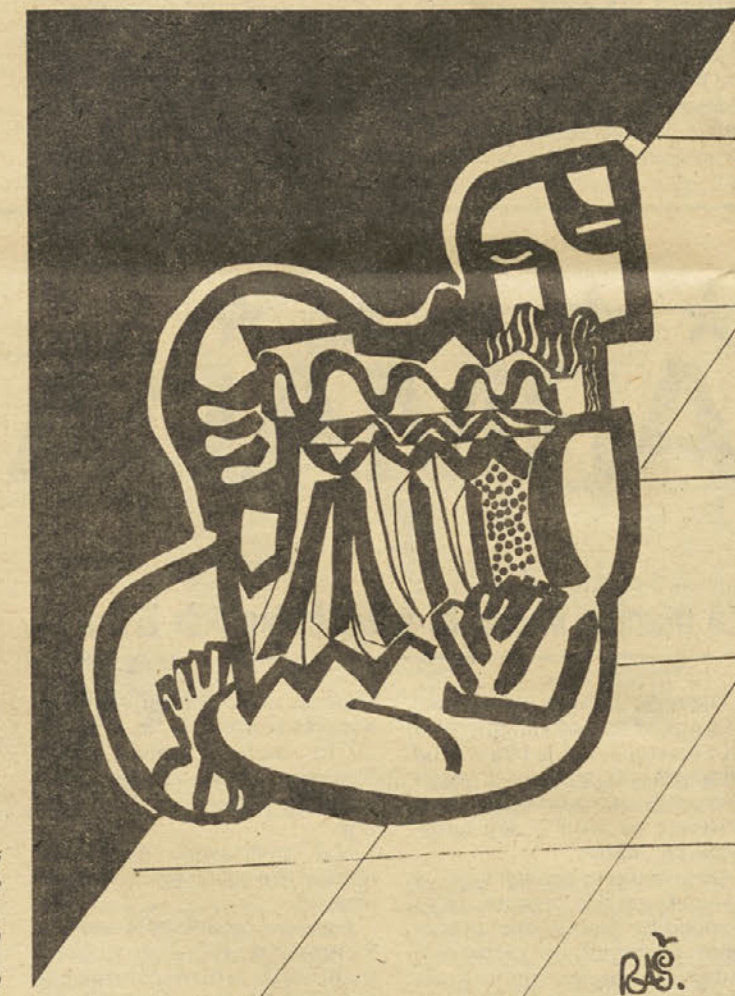
Profesor Emil Adamič pa je redovalnico na široko odprl pred nami in nam odkril vse »skrivnosti«, ki so bile v njej zapisane.

Vsako uro je povedal vsaki izmed nas, če je imela kakšno nezadostno oceno. Tudi jaz sem bila med takimi. Meni je vztrajno beležila nezadostne učiteljske ročne dela. Zato mi je včasih rekel: »Spet imate nezadostno. Ali ne znate držati šivanke?« Malomarno sem zamahnila z roko, saj sem vedela, da zaradi ročnega dela ne bom padla pri maturi. Takoj nato me je hudomušno prisilil, da sem povedala ličijsko in miksoličijsko lestvico. Zelo sva se razumela, ker sem dobro sledila. Kadar me je pohvalil, sem bila seveda zelo ponosna, kajti pohvale so bile tistokrat v naših šolah že kar poseben dogodek.

Ure pouka pri prof. Emilu Adamiču so bile nepozabne. Profesor je velikokrat sedel za klavir in navdušeno igral, me pa smo pele, da nas je kar nosilo. V takih trenutkih je z vso dušo zaigral v Rusiji, kjer je bil nekoč vojni ujetnik. Govoril je in govoril in igral kavkaške pesmi. Marsičesa smo se naučile in pred nami se je svet na široko odprl. Želele smo si še veliko takih ur. In res, kakor da je uganil našo željo — ni jih bilo malo.

V proforskem zboru je bil Emil Adamič precej osamljen, vendar kljub temu samozavesten in ponosen. Učenke pa smo vedele že tedaj, da je naš učitelj ne samo nadvse dober človek in pedagog, ampak mnogo več: vzor umetnika in človeka, čigar lik bo v slovenskem narodu vedno in povsod pričujoč.

LIDIJA MIKLAVČEVA, njegova nekdanja dijakinja

Šerif Ramić: Slepi harmonikar

Športna dejavnost šolskega kolektiva

V razredu učitelji čestokrat uporabljamo znano frazo »Zdrav duh v zdravem telesu«, da bi otroke prepričali, kako pomembna je telesna vzgoja pri oblikovanju zdrave osebnosti. Redko pomislimo, da samo beseda ni dovolj in da so prav zgledi najbolj prepričljivi. To spoznanje in pa potreba po rekreaciji je nekaj članov kolektiva osnovne šole Oskar Kovačič Škofije lanske pomladi pritegnilo v telovadnico in kasneje še na igrišče. Enkrat tedensko smo imeli razgibalne vaje, ki se jih je udeleževala skoraj tretjina, pretežno ženskega kolektiva.

Razgibavanju je največkrat sledila priljubljena odbojka. Navdušene in razgrete smo zapuščale telovadnico, obogatene s spoznanjem, da je takšna rekreacija po večurnem delu v razredu zelo koristna in predvsem potrebna. Nemalo spodbud nam je dajal naš telovadni učitelj.

To naše navduševanje je vodilo tako daleč, da smo se lani, malo za šalo, malo za res, prijavili na obalne sindikalne igre v odbojki. Letos smo s to tradicijo nadaljevali. Na obalnih športnih tekmovanjih ženskih ekip v počastitev 8. marca, dneva žena, se je naša šola predstavila kar z dvema ekipama — strelsko in odbojgarsko. Naj povem, da šteje naš kolektiv (s tehničnim osebjem) 28 članov. V streljanju so naše Vida, Ruža in Nada zasedle zavidljivo 11. mesto med ekipami.

Na podelitvi pokalov in priznanj najbolj uvrščenim ekipam in posameznikom, ki je bila 11. marca v Kopru, je Jovo Vidaković, športni referent v Tomosu in organizator sindikalnih športnih tekmovanj na obali, izrekel osnovni šoli Škofije javno priznanje za uspeh in jo pohvalil, ker se je tekmovanja udeležila kot edina predstavnica šol na obali. NEDA ZORMAN

SODELUJTE
Z NAMI!

P.D.

industrija otroške konfekcije

JUTRANJKA

68290 SEVNICA
SLOVENIJA
TEL. (068) 81-220

je pripravila kompletan izbor izdelkov

za otroke
do 16. leta starosti

hp talis

MARIBOR

PE Ljubljana, Štepanjska 11/a
Tel. 61-044

POTUJA

veliko izbiri kakovostnih

- naravnih sadnih sokov v steklenicah in v doypacku
- gaziranih napitkov
- sadnih sirupov — odprtih in v steklenicah

Svoje želje sporočite našemu predstavništvu pisмено ali po telefonu.

turistički biro - tourist office
POREČ - JUGOSLAVIJA

TURISTIČKI BIRO POREČ

VAS VABI

SPOZNAJTE
ISTRO

ŠE POSEBNO VABIMO SKUPINE
UČENCEV NA EKSURZIJE
PENZIONI V HOTELIH
IN BUNGALOVH

aprila, maja, junija in septembra
od 70. — do 146. — din

LAHKO IZBERETE IZLET Z LADJO
ALI AVTOBUSOM

ZA REZERVACIJE DO 20. aprila —
POSEBNE UGODNOSTI

INFORMACIJE PO TELEFONU
053 86-623, 86-126

ŠOLE,
DELOVNE
ORGANIZACIJE
IN USTANOVE!

Če prevoz vaših delavcev ni organizi-
ran, če prihajate prepozno na delovno
mesto, če vaši otroci prepešajo dolgo
pot v šolo in če se pozno vračajo do-
mov —

pokličite

SAP — TOZD »TURBUS«

ali pa najbližjo poslovno enoto.

Radi vam bomo organizirali stalen pre-
voz za vaše potrebe, po konkurenčnih
cenah.

AVTOBUSNI
IZLETI

KOZARA — JAJCE — BIHAČ	30. 4., 3 dni, 1.050 din
PO JUGOSLAVIJI	30. 4., 4 dni, 1.500 din
BUDIMPEŠTA	30. 4., 3 dni, 1.330 din
DUNAJ	30. 4., 3 dni, 1.290 din
LIECHTENSTEIN	30. 4., 3 dni, 1.300 din
MONACO	30. 4., 4 dni, 1.650 din
FIRENCE	30. 4., 3 dni, 1.040 din
PRAGA — MÜNCHEN	30. 4., 4 dni, 1.800 din
RIM — NEAPELJ — CAPRI	27. 4., 7 dni, 2.600 din

Prijavite se lahko v poslovalnicah: v Ljubljani, Dom-
žalah, Kamniku, Ljutomeru, Slovenj Gradcu in na
Vrhnikih.

VIATOR LJUBLJANA

PRVOMAJSKE
POČITNICE OB MORJU

- UMAG
- v hotelih: Adriatic, Koral, Aurora, Umag, Zagreb
 - v naseljih: Polinesia, Stella Maris
- POREČ
- v hotelih: Kristal in apartmajih Diamant
- PORTOROŽ
- v hotelih: Palace, Grand Palace, Mirna, Istra
- VODICE pri Sibeniku
- v hotelu Olympia

ZA SINDIKALNE SKUPINE SMO PRIPRAVILI
POSEBEN PROGRAM ZA 1. MAJ.

Prijavite se lahko v poslovalnicah: v Ljubljani, Dom-
žalah, Kamniku, Ljutomeru, Slovenj Gradcu in na
Vrhnikih.

VIATOR LJUBLJANA

interexport
PE INEX

LJUBLJANA
POTOVALNA AGENCIJA
TRAVEL AGENCY

vabimo vas

na spomladanske in prvomajske
letalske (in avtobusne) izlete v tujino:

GRČIJA, Atene, odh. 21. 4., 24. 4., 26. 4., 28. 4.
ŠPANIJA, več izletov, ki se začne s 15. aprilom.
TUNIZIJA, odh. 20. 4., 22. 4., 25. 4., 28. 4.
AZURNA OBALA, avtobus, odh. 27. 4.
SMUČANJE v Bocksteinu pri Badgasteinu, 5-dnevni
paketi, odh. 23. in 27. aprila.

Velika potovanja:

MEHIKA—YUCATAN, strokovni program
(estetska kirurgija) in ogledi, odh. 22. 4.
JUŽNA AMERIKA, odh. 3. 6. in 7. 10.
ZDA in KANADA, odh. 26. 7. in 7. 8.
MADAGASKAR, odh. 3. 8.
DALJNI VZHOD, otok Bali, odh. 30. 8.
ZANZIBAR, odh. 19. 11.

Na voljo so vam programi za letovanje v
GRČIJI, TUNIZIJI, ŠPANIJI in na JADRANU.

Tudi letos prirejamo splošne in strokovne TEČAJE
ANGLEŠČINE v Londonu, Oxfordu, Cambridgeu
in drugih britanskih krajih.

Zahtevajte naše programe.

Prijave in informacije:

INEX PA LJUBLJANA, Titova 25, tel.: 312-995.
INEX PA MARIBOR, Volkmerjev prehod 4, tel.: 24-571.
Vse pooblašene agencije.

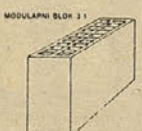
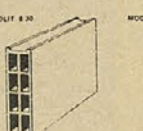
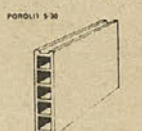
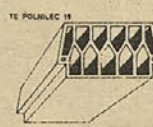
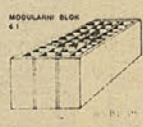
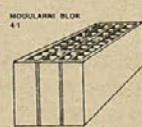
OPEKARNIŠKO PODJETJE

GORNJA RADGONA

Za šole, vzgojnovarstvene zavode in domove za
učence, ki jih na novo gradite, preurejate in po-
pravljate, vam priporočamo iz svojega proizvod-
nega programa naslednje zidake:

zidak

- modulami blok 4/1
- modulami blok 6/1
- TE polnilec 19
- porolif 5/30
- porolif 8/30
- modulami blok 2/1
- modulami blok 3/1

Ponudbe pošljite pisмено ali pa sporočite svoje
želje po telefonu št.: 74-232, karakteristična šte-
vilka 069.

Za šolske skupine
30% POPUSTA

Letošnjo pomlad bo VIATOR organiziral za šolske
skupine prevoz z modernimi turističnimi avtobusi
s 30% popustom. Skupine bodo v hotelih in restav-
racijah VIATORJA dobile kosilo (juha, glavna jed
s prikuho, solata, sladica ali kompot).

Pričakujemo vas na Gorenjskem, slovenski Koro-
ški, v Beli krajini, Prekmurju in na Goriškem.

Za prevoz skupin članov ZB in društev upokojen-
cev daje Viator 20% dodaten popust vsak teden
od ponedeljka do četrтка.

Informacije in prijave: VIATOR, Turistična
agencija Ljubljana, Titova 36a, tel. 314-544 in
vse poslovalnice Viatorja.

VIATOR Ljubljana

Iz bogate zaloge pohištva, izdelanega po najnovejših normativih, ki omogoča sodoben način pouka, vzgoje in bivanja, lahko izberete:

- celotno opremo za sodobno šolo in vzgojnovarstvene zavode
- opremo za domove učencev in študentov, izdelano po strokovno priznanih načrtih
- opremo za knjižnice, fotolaboratorije in temnice delavnice tehničnega pouka
- zložljive tribune za dvorane, ki pripomorejo k smotni uporabi prostorov
- table, izdelane iz metaliziranih melafilmov, na katere lahko z magnetom pritrdite didaktične pripomočke.

Če želite, vam opremo tudi sestavimo in namestimo. Posojila dobite po pogojih za kreditiranje prodaje investicijske opreme.

Za vse naše proizvode je zagotovljeno 12-mesečno jamstvo.

Dvajsetletno delo naših strokovnih služb in vsega kolektiva v sodelovanju z republiškim ustanovami s tega področja je porok, da ste se pravilno odločili.

ZK INTES TOZD PEKATIN
Maribor, Meljska 19

PRIPOROČA ZA UPORABO V ŠOLSKIH KUHINJAH:

- priznane testenine
- jušne dodatke (zlate kroglice in domače fritate)
- mlevske izdelke
- kruh
- pecivo.

Neposredna naročila sprejema komerciala, tel. (062) 22-809

ABC Pomurka *Import-Export

MURSKA SOBOTA, Lendavska 9

vam ponuja:

- meso in mesne proizvode (klobase, salame, sušeno meso, konzerve vseh vrst, mast, gotova jedila)
- piščančje meso
- mleko in mlečne proizvode (konzumno mleko, jogurti, smetana, siri, maslo, skuta, evaporirano, kondenzirano mleko, mleko v prahu, jajca v prahu)
- ajdova in prosena kaša
- sadje (jabolka, hruške, breskve)

Informacije: Uprava podjetja, koordinacijska služba tel. (069) 21-580 — Sočič

SOČA

ima na voljo

**razne vrste servirnih
in transportnih vozičkov**

za vzgojnovarstvene in vzgojnoizobraževalne zavode in domove za učence

Zaželeno podatke dobite v prodajnem oddelku Zavoda za rehabilitacijo invalidov, TOZD SOČA, Ljubljana, Linhartova 51, telefon (061) 315-188 ali 311-364.

A. BRANDOLIN

A. BRANDOLIN, 34129 Trieste (Italia) — Via S. Maurizio 2, tel. (040) 741320, 741976

Generalni zastopnik za SFRJ
UNIS — Komerc-Sarajevo, Bulevar Borisa Kidriča 7,
tel. 33-811 — 34-957

Vzgojnovarstvenim zavodom, malim in posebnim
šolam priporočamo:

- izještne sestavljanke
- likovne sestave za pripovedke
- razna otroška kolesa in vozila po konkurenčnih cenah
- maketne igrače iz plastike in kovine (avtomobile, kuhinje, glasbila, aluminijasto posodo)
- opremo za vzgojnovarstvene zavode
- maketne pribore za različne poklice
- montažne sobne gugalnice.

OSNOVNIM ŠOLAM LAHKO PRISKRBIMO:

- uporabne miniaturne pisalne stroje
- tekmovalne avtomobile na nožni pogon
- poceni električne klavirje in druge instrumente.

Zahtevajte predračun, informacije o pogojih dobite pri naši trgovini v Trstu ali pa pri predstavniku za SFRJ, podjetje UNIS, Sarajevo.

Generalni zastopnik za SFRJ
UNIS — KOMERC — SARAJEVO
Bulevar Borisa Kidriča 7
TELEX: 41175 - Telefon 33811-34957

deit deit
deit deit
deit deit

Gradenska®
♥♥♥

deit deit
deit deit